БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 46 (11032) | 1966 оной февралиин 24, четверг | Сэн 2 мүнгэн

КОММУНИЗМ БАЙГУУЛГЫН ЗАМААР УРАГШАА ШЭНЭ ЕХЭ АЛХАМ

«1966—1970 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай проектые олон түмэн совет арадтайгаа хамта манай Буряад ороной хото городуудайшье, хүдөө нютагуудайшье ажалшад туйлай ехэ баяртайгаар угтажа абаад, гүн зүрхэнһөө һайшаажа, дэмжэжэ байһанаа мэдүүлнэд. Шухалын шухала удха шанартай энэ түүхэтэ документтэй республикымнай үргэн ниитэ арад зон хаа хаанагүй танилсажа захалба. Эдэ үдэрнүүдтэ фабриканууд болон заводуудта, колхоз болон совхозуудта, барилганууд дээгүүр, эмхи зургаануудта хүнүүд һайндэрэйхидэл шэнгеэр хүгжэлтэй, хөөрэлдөөтэй зугаатай, омогтой баяртай. Хөөрэлдөөнэйнь темп — шэнэ табан жэлэй түсэб. Баярайнь шалтагаан: инаг һайхан Эхэ оронымнай коммунизм байгуулгын замаар урагшаа улам бүри түргөөр дабшахаар зоригжобо, арад зоноймнай энхэ тэниглэн байдал бүри һайжархаар хараалагдаба.

Агууехэ Ленин багшынгаа зааһан гол хараа шугамһаа зааханшье хазагайрангүй ябажа, манай орон дотор үргэн дэлисэтэйгээр коммунизм байгуулха гэһэн түүхэтэ зорилгоёо хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэн, коммунис партиингаа сэсэн мэргэн хүтэлбэри доро совет арадай найдамтайгаар урагшаа зүрижэ ябаһаниинь баһа дахин эли тодоор гэршэлэгдэбэ.

Шэнэ табан жэл соо бэелүүлэгдэхээр хараалагдаһан үйлэ хэрэгүүд, түүхэтэ зорилгонууд совет хүнүүдэй сэдьхэл зүрхые баясуулангүй яахаб! Жэшээлхэдэ, табан жэл соо Советскэ Союзай национальна олзо доход 38—41 процентээр, тиихэдэ хүн бүхэнэй дүүшэ бүхэндэ хараалжа үзэбэл, ажалшадай бодото олзо доход 1,3 дахин тухай ургаха болоно. Промышленна продукци 1,5 дахин тухай ургаха. Зарим шухала продуктнуудай талаар абажа харабал, 1970 ондо хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ электроэнерги, нефть, газ, шулуу нүүрһэн, түмэр, булад гаргагдахаар хараалагдана. Энэ талаар Директивэнүүд соо тэмдэглэгдэһэн тоонуудые дурдаха болоо һаа, нюдэ хальдармаар гэхээр. Теэд энээниие гайхамааршье гэхэ. Коммунизм байгуулжа байһан ороной алхаса, алхалайсань имэл ха юм даа.

Шэнэ табан жэлэй түсэб хадаа коммунизм байгуулгын замаар манай ороной түргэн дабшалтые, материально-техническэ баазын саашадаа хүгжэлтые, оронойнгоо экономическа болон оборонно хүсэ шадалай улам бүри бэхижэхэ ябадал хангаха зорилготой. Табан жэлэй гол шухала экономическа зорилгонь юуб гэхэдэ, наука болон техникын туйлалтануудые али болохоор хэрэглэһэнэй, бүхы ниитын үйлэдбэриие индустриальна ёһоор хүгжөөһэнэй, тэрэнэй ашаг үгэлгые болон ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй үндэһэ һуури дээрэ промышленностиин саашадаа нилээд ехээр ургалтые, хүдөө ажахын хүгжэлтын хурдан түргэн тогтууритай темп хангаха, тиигэһэнэй ашаар арад зоной ажабайдалай хэмжээе нилээд ехээр дээшэлүүлхэ, бүхы совет хүнүүдэй материальна болон культурна эрилтэнүүдые үлэмжэ хүсэдөөр хангаха хэрэг болоно.

Табан жэлдэ хүдөө ажахын урда үндэһэн шухала нэгэ зорилго табигданаб гэхэдэ, хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр, промышленностиие — хүдөө ажахын түүхэй эдээр эрхим һайнаар хангахын тулада газар таряалангай, мал ажалай продуктнуудые тогтууритойгоор элбэгжүүлхэ ябадал болоно. Түрүүшын табан жэлэйхитэй жэшэжэ үзэбэл, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгын дунда зэргээр жэлэйнь хэмжээн 1966—1970 онуудта 25 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ ёһотой. Ороохо таряа элбэгээр ургуулжа абадаг болохо хэрэгтэ илангаяа ехэ анхарал хандуулагдана. Энэшье ойлгосотой. Арад зоной энхэ тэниглэн байдалые улам бүри һайжаруулха, хүдөө ажахын бухы бусад һалбаринуудые, тэрэ тоодо мал ажалые, түргэн хүгжөөхэ хэрэгтэ орооһо таряан айхабтар ехэ удха шанартай байна бшуу.

Манай парти болон правительствын саашадаа арад зонойнгоо ажабайдал улам бүри һайжаруулха тухай халуун анхарал оролдолго гаргажа байһаниинь, энээн тушаа бодото хэмжээнүүдые бэелүүлжэ байһаниинь баһа дахин эли тодоор харагдаба. Жэшээлхэдэ, табан жэл соо хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһэн дунда зэргээр 20 процентһээ бага бэшээр, тиихэдэ ниитын ажахыһаа колхознигуудай абадаг мүнгэн болон натуральна олзо доход дунда зэргээр 35—40 процент ехэ болохоор хараалагдана. Хэрэглэлэй ниитын фонднуудһаа хүн зондо үгтэхэ мүнгэн түлбэринүүд болон хүнгэлэлтэнүүд 40 процентһээ бага бэшээр ургаха байна.

Арадай ажахын һалбари бүхэндэ, экономическа болон культурна байгуулалтада, арадай гэгээрэлдэ, элүүрые хамгаалгада, гэр байрын барилгада—хаа хаанагүй үргэн дэлгэр хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэхээр, ехэ юумэн хэгдэхээр хараалагдаба. Нютаг бүхэндэ үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые һүртэйгөөр хүгжөөхэ, национальна республика бүхэнэй экономико болон соёл культурые һалбаруулан мандуулха шэнэ зорилгонууд табигдаба. Энэ хадаа олон түмэн совет арадуудай хани барисаае, харилсаа холбоое улам бүри бүхэжүүлхэ байһаниинь лабтай.

Шэнэ табан жэлэй хараалһан зорилгонуудые бэелүүлээд байхадаа, агууехэ Эхэ оронoймнай али бүхы хүсэ шадал нэмэн ургаха, хүсэтэй дээрээ хүсэтэй, баян дээрээ баян болохо, бүхы дэлхэйн ажалшадта гайхамшагта үльгэр жэшээ харуулха, харин дайсадые улам бүри һүрдүүлхэ, ойроо хүртэшэгүй хүсэн түгэлдэр байһанаа дайсадта дахин дахин дабтан мэдүүлхэ байна.

Зүгөөр табан жэлэй түсэбые нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын тула аймаг бүхэн, фабрика, завод бүхэн, колхоз, совхоз бүхэн, хүн бүхэн өөрынгөө хубитые тобойтор оруулха болоно. Табан жэлдэ хараалагдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада тэдэниие һайнаар мэдэхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдтэй олонниитэ ажалшадые үргэноор, гүнзэгыгөөр танилсуулха, партийна организацинуудта, ажалшадай суглаанууд дээрэ дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэхэ, фабрика болон заводуудта, колхоз болон совхозуудта, эмхи зургаануудта—хаана яанагүй хөөрэлдөө, элидхэл, лекци энэ асуудалаар хэхэ, харуулан ойлгуулха агитаци үргэноор дэлгэрүүлхэ шухала. Эдэ бүхы хүдэлмэри аймаг бүхэнэй, ажахы бүхэнэй өөһэдынь табан жэлэй түсэбтэй, тэрэниие хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлгэтэй нягта холбоотойгоор хэгдэхэ ёһотой.

Энэ талаар партийна, профсоюзна болон комсомолой организацинуудай урда, пропагандистнар болон агитаторнуудай урда, лекторнууд болон элидхэлшэдэй урда харюусалгатай, хүндэтэй зорилгонууд табигдана. Тэдэнэр энэ түүхэтэ документын гүн удхые ажалшадта гүнзэгыгөөр ойлгуулха, дэлгэрэнгыгээр тайлбарилжа үгэхэ уялгатай.

ПАРТИИН ТҮСЭБ—ОЛОНОЙ АША ТУҺАДА

БАЯСАН УГТАБА

1966—1970 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй проектые Түнхэнэй аймагай ажалшад ажалай болон политическэ тон ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаба. Директивэнүүдэй проекттэй танилсаһан эндэхи арад зон орон доторнай коммунизм байгуулгын агууехэ Программа дотор табигдаһан түүхэтэ зорилгонуудые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ толотомо документ болоно гэжэ хэлэнэ.

Тоорын дунда һургуулиин багша Е. Х. Кромцев «Маяк» колхозой гэшүүдые олоор суглуулжа, партиин XXIII съездын Директивэнүүдэй проекттэй танилсуулан, хөөрэлдөө хэбэ. Хужар нютагай колхознигууд КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй тогтоолые һайшаан дэмжэнэ. КПСС-эй ЦК-гай проектээр зоригжоһон тэндэхи ажалшад табан жэлэй түрүүшын жэлдэ хэхэ бүтээхэ ажал тухайгаа тодорхой уялгануудые абана. Жэшээлхэдэ, түрүүшынгээ жэлдэ һаалишадаар хүдэлжэ байһан Петрова, Кузнецова гэгшэд байгша ондо үнеэн бүриһөө 1600 килограмм һү һааха гэһэн уялга абаһан байна.

Б. ШИРЕТОРОВ.

Түнхэн.

КОЛХОЗНИГУУДАЙ ХҮСЭЛ ЗОРИГ

«1966—1970 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай проектые бүхы совет арадтаяа хамта манай «Дружба» колхозой гэшүүд тон халуунаар угтан абаба. Ерэхэ табан жэл соо арадай ажахые хүгжөөхэ тодорхой хараа шэглэлнүүд, тоо, баримтанууд Эхэ оронoймнай саашанхи дэбжэлтын дардам зам харуулна.

Бидэнэр, колхознигууд илангаяа хүдөө ажахын хүгжэлтын талаар табигдаһан тодорхой зорилгонуудые анхаралтайгаар зүбшэн хэлсэхэ, өөһэдынгөө ажахын байдал, доторой арга боломжонууд дээрэһээ тусхай хэмжээ ябуулгануудые хараалха, тэдэнээ бодото дээрэнь бэелүүлхын тула горитой хүсэ зоори, эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулха болонобди. Тиин мүнөө КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй проекттэй шэнэ газетэ уншажа, энэ түүхэтэ документтэй танилсаад байхадаа, минии һаналда абаһаар түрэһэн зарим нэгэн бодолнуудые хэлэхэ дуран хүрэнэ.

Яруунынгаа аймаг соо манай колхоз ороoһото ургамалнуудые горитойгоор таридаг ажахы гэжэ тоологдодог. Тарилгын талмайе үргэдхэжэ бэшэ, харин ургасыень дээшэлүүлжэ, ороoһо таряанай хэмжээе элбэг ехэ болгохо гэһэн шэглэл тон зүб. Нютагай эрхэ байдалда таараһан, үндэр ургасатай, һайн сортын үрэһэ хүрэнгэ, севооборот, газарай элдүүрилгын эрхим шанар, утэгжүүлгэ—эдэл арга нүхэсэлнүүд мүнөө шухала болоод байна. Саг хоног дэмы үнгэргэнгүй, хабарай тарилгада гүйсэд һайнаар бэлэдхэхэ хүдэлмэри манай колхоздо хэзээ хэзээнэйхиһээ харюусалгатайгаар, нягта наринаар ябуулагдана. Байгша ондо дунда зэргээр таряалангай гектар бүриһөө 10 центнерһээ доошо бэшэ ороoһо амбаарлаха гэһэн социалис уялгаяа лаб дүүргэхэ гэжэ манай механизаторнууд, таряашад бүхы хүсөөрөө, шадабари оролдолгоороо тэмсэхэ байха.

Уһалууриин ажахые үргэдхэхэ, оньһожоруулха хэрэгтэ Директивэнүүд соо ехэхэн анхарал гаргагдана. Тэрээн дээрэһээ абажа хэлэхэдэ, манай колхоз сабшалан уһалха, утэгжүүлхэ хүдэлмэреэ улам шанартайгаар, бүри үргэнөөр ябуулха болоно. Колхоздомнай тоологдодог мянга һайса гаран гектар уһалагдадаг сабшалан, бэлшээриие шанартань хүргэжэ, аша үрэ ехэтэйгээр эрхилхын тула механизированнэ тусхай звено гү, али отряд эмхидхэхэ саг тулаа. Яахадааб гэхэдэ хүсэтэ машина зэбсэгые хэрэглэжэ, уһалууриин системые шэнэдхэн һайжаруулаа, шэнэ ханааб һубагуудые байгуулаагүй, утэг хээгүй һаа, мүнөөнэй байдалай хэмжээнһээ оолтой ехэ үбһэ ногоо абахамнай бэрхэтэй. Бүхы Яруунынгаа аймаг соо баруун талынь гурбан колхозуудай газар уһалалгые бултанһаа ехээр эрхилдэг һэн тула, гүрэнэй зүгһөө тусхай мелиоративна оньһожоруулагдаһан отрядай туһаламжада хамжуулагдадаг болоо һаа, алишье таладамнай — гүрэндэшье, колхозуудташье ехэ ашатай байха һэн гэжэ һанагдахаар.

Табан жэлэймнай шэнэ түсэб олон түмэнэй бүтээхэ нангин хэрэг гэжэ проект соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Манай колхозой гэшүүд энэ политическэ, экономическа тон ехэ удха шанартай хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые бүхы шадал зэргээрээ оруулхын тула хүсэ шадабаряа, үүсхэл зоригоо гамнангүй ажаллахань лаб.

Ц. ДАМБИЕВ,
Яруунын аймагай «Дружба» колхозой ахалагша агроном.

«1966—1970 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүд» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай проектые республикын ажалшад үнэн зүрхэнһөө дэмжэнэ, һайшаана. Хүдөө нютагуудта энэ материал олоороо уншана, зүбшэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой № 3 МТФ-эйн һаалишад (зүүн гарһаа) М. Мясникова, В. Власова, Г. Власова гэгшэд Директивэнүүдэй проекттэй танилсажа байна.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

УРМАТАЙНУУД

Мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэд эдэ үдэрнүүдтэ арадай ажахые хүгжөөхэ шэнэ табан жэлэй Директивэнүүдэй проекттэй танилсажа, шудалжа байнхай.

— Эхэ ороной экономикые саашадань хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ, арад зоной ажана тэниглэн байдалые һайжаруулха тушаа парти, правительствын саг үргэлжын анхарал хандуулжа байһые Директивэнүүдэй проект элишэлэн харуулна,—гэжэ механическа цехэй слесарь Максим Фефелов хөөрэнэ.

Энэ шухала удха шанартай документтэй танилсахадаа, комбинадай коллектив өөһэдынгөө предприятиин хэр зэргээр хүгжэхэ, ямар хубилалтын болохо тухай зүбшэн хэлсэнэ. Табан жэлэй туршада продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн 28 процентээр ехэдхэгдэхэ. Тиихэдэ колбаса хэлгэ 42 процентээр, консервэ—40 процентээр, мяха үйлэдбэрилгэ—24 процентээр ехэ болохо.

Табан жэлэй туршада комбинадай үйлэдбэри хубилгагдаха, нарижуулан һайжаруулагдаха юм. Ажалаа научна үндэһэ һуури хэрэглэн эмхидхэхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулагдаха. Энээнэй ашаар хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалай бүтээсэ 12 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ юм. Мүн нэгэ түхэригэй товарна продукци үйлэдбэрилгын гаргаша 2,5 мүнгөөр бага болгогдохоор хараалагдаа.

Мяха, мяханай продукци түрүүшээр хүйтэн газарта байлгаад, һүүлээрнь хүргэхэ процесс хоёр дахин шахуу хороохо гэжэ түсэблэгдэнэ. Энэнь үйлэдбэридэ ехэ аша туһатай байха, мяханай продуктнуудые хадгалхада хорохо ушарые бага болгохо юм. Мяха шэнэ аргаар хүргэхэ түрүүшын камера энэ жэлдэ ашаглалгада тушаагдахаар хараалагдаа.

Г. ХАРЧЕНКО.

МОСКВАҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

СОВЕТ ЗЭБСЭГТЭ ХҮСЭНҮҮДЭЙ 48 ЖЭЛЭИ ОЙН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

МОСКВА, февралиин 22. (ТАСС). Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой 48 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Москвагай ажалшадай, ниислэл хотын гарнизонай сэрэгүүдэй түлөөлэгшэдэй баярай суглаан мүнөөдэр Совет Армиин Түбэй театр соо болобо. Суглаанай президиумдэ Советскэ Союзай маршалнууд, түрэл бүриин сэрэгүүдэй маршалнууд, партийна ба ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд һунгагдаа. Хүндэтэ президиумдэ КПСС-эй ЦК-гай Президиум һунгагдаба.

Москва хотын ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. Ф. Промыслов** эхилэлгын үгэ хэлэжэ, баярай суглаа нээгээ.

Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна политическэ управлениин начальник армиин генерал **А. А. Епишев** Совет Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй 48 жэлэй ой тухай элидхэл хэбэ.

ГАРОЛЬД ВИЛЬСОН А. Н. КОСЫГИНИИЕ БАРААЛХАБА

Советскэ правительствын талаар СССР-тэ ерээд байһан Великобританиин Премьер-Министр Гарольд Вильсон февралиин 22-то Кремль ерэжэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгиниие бараалхаба.

А. Н. Косыгин Гароль Вильсон хоёр уулзажа, уласхоорондын байдал тухай, Совет орон Англи хоёрой хоорондын харилсаан тухай асуудалнуудаар хөөрэлдөө.

(ТАСС).

Гарольд Вильсон Н. В. Подгорные бараалхаба

Великобританиин Премьер-Министр Гарольд Вильсон февралиин 22-то Кремль ерэжэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорные бараалхаба.

Н. В. Подгорный, Гарольд Вильсон уулзаха үедөө хоёр орониие һонирхуулдаг асуудалнуудаар хөөрэлдэһэн байна.

Великобританиин Премьер-Министрэй хүндэлэлдэ

Совет Социалис Республикануудай Союзай правительство Великобританиин Премьер-Министр Гарольд Вильсонэй хүндэлэлдэ февралиин 22-ой үдэр Кремлиин Ехэ ордон соо сайллага хэбэ.

Англиин правительствын толгойлогшотой хамта ерэлсэһэн хүнүүд сайлалгада байлсаа.

Совет талаһаа Л. И. Брежнев, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. И. Микоян, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, В. В. Гришин болон бусад тушаалтад хабаадаа.

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

«Космос-110» дэгдээгдэн ниидэбэ

Биологическа шэнжэлгэнүүдые хэхын тула дэлхэйе тойрон ниидэхэ «Космос-110» гэжэ ээлжээтэ хэмэл одон 1966 оной февралиин 22-то Советскэ Союзһаа табигдаа. Хэмэл одоной борт дээрэ хоёр амитад—Ветерок, Уголек гэжэ нэрэнүүдтэй хоёр нохой бии.

Энэ хэмэл одон иимэ параметрнүүдтэйгээр замбуулинай орбитодо гаргагдаа: түрүүшээр 95,3 минута соо дэлхэйе тойрохо; саада захань (апогей) 904 километртэ; наада захань (перигей)—187 километртэ; 51 градус 54 минута һөөлжүүгээр ниидэхэ.

Хэмэл одон дээрэ 19,894 мегагерцын частотада хүдэлдэг радиопередатчик, замай параметрнүүдые хэмжэхэ радио-түхеэрэлгэ, радиотелеметрическэ оньһонууд тодхогдонхой.

Залан ябуулдаг, тоолон тодорхойлдог центртэ ороһон мэдээнүүд шэнжэлэгдэжэ байна.

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭДЭ—ОНСО АНХАРАЛ

ТЭЖЭЭЛЭЙ ХОМОРШЬЕ ҺАА...

САГААН ҺАРА гарабашье, үбэлэй хүйтэн буурангүй. Гүүртэ, отаранууд дээгүүр шэнэ түл олоор абтанхай. Энэ үедэ Хориин аймагай ажахынуудаар малай үбэлжэлгэ хэр ябажа байгаа юм ааб гэжэ шалгажа үзэһэн байнабди. Юуб гэхэдэ, энэ аймагта үнгэрһэн жэл ган гасуур боложо, үбһэ зелёнко, таряа талханай ургаса урда урдынхиһаа тон бага абтаһан ха юм.

Тэжээлэй хэды хоморшье һаа, аймагай, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, зооветеринарна мэргэжэлтэдэй эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулһанай, малшадай шэн зоригтойгоор ажаллаһанай ашаар үбэлжэлгэ юрэнхы дээрээ эмхитэйгээр ябуулагдажа байна гэжэ тэмдэглэмээр. Һүүлэй мэдээгээр аймагай ажахынуудаар 53 мянга гаран хурьгад абтаад, гарза хоролтогүй тооной түлжүүлэгдэнэ. Мүн үнгэрһэн һара хахадай туршада 1400 гаран тугал абтаа. Үнеэдэй һү шэмэ алдахагүй, гүрэндэ һү тушааха түсэбөө бэелүүлхын, тиигэжэ КПСС-эй съездые ажалай амжалтаар угтахын түлөө эндэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Түрэндэ мяха, үндэгэ тушааха 1-дэхи кварталай түсэб аймаг үлүүлэн дүүргээд, һү худалдаха даабаряа муу бэшээр бэелүүлжэ байнхай. Үбһэ тэжээлээр элбэг байһан үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын һара хахадта үнеэн бүриһөө һаагдаһанһаа ехэ һүн энэ жэл аймагай совхозуудта абтаба.

Малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхын түлөө хэгдэжэ байһан ехэ хүдэлмэри Үдын совхозой фермэнүүдтэ элеэр харагдана. Совхозой, гүүртэ отаранууд дээгүүр ябахада хонишод адууһа, малаа тураахагүй, һү шэмыень дээшэлүүлхэ гэжэ бүхы хүсөөрөө оролдоно. Тиихэдээ тэжээлээ гамтайгаар гаргашалха, март, апрель һаранuудта тэрэнээ үлөөхөөр хараална.

Баруун Хасуурта. Эндэ совхозой 4-дэхи отделениин һаалиин гүүртэ, хэдэн отара байрладаг. Коммунист Пимбу Аюшеевэй хүтэлбэрилдэг һаалиин гүүртэдэ ерэхэдэ, бүхы юумэниинь зохид, малайнь байра сэбэр. Гүүртын улаан булан соо совхозой дирекциин, парткомой дамжуулгын Улаан туг ханада үлгөөтэй харагдана. Энэ гүүртын малшад үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр совхоз доторoo эрхимлэжэ гараһан. Зуун үнеэн бүриһөө 102 тугал абаһан, үнеэн бүриһөө 1385 килограмм һү һаажа, түсэбөө 15 килограммаар үлүүлһэн.

Мүнөө эдэнэр үнеэдтээ үдэртэ 1,8 килограмм үбһэ, 1,2 килограмм зелёнко, 15 килограмм гидролизно аргаар буйлуулһан, эһээһэн һолоомо, һаагдаһан 1 литр һүн бүридэ 200 грамм хүртэхөөр силослэһэн ороoһо үгэнэ.

— Гурбан зуугаад тонно силостэй аад, тэрэнээ март, апрель һарануудта эдюулхэ гэжэ нөөжэ байнабди, мүнөө малдаа үгэнэгүйбди,—гэжэ гүүртые даагша мэдүүлбэ.

Тэжээлэй хомор дээрэһээ шэргэһэн үнеэдээ тэдэнэр үдэрынь адуулна. Һолоомоной бага болоһон ушарһаа жэжэ бургааһанай мүшэр, нарһанай шэлбүүһэ бэлэдхэжэ, гидролизно аргаар буйлуулха гэжэ хэлсэнхэй.

Һаалишад, малшадшье ажалдаа урматайгаар хандана. Түл абаха түсэбөө дүүргэһэн һаалишад Базархандa Очирова, Крестинья Кузнецова, Дарима Баторова, Ульяна Титова гэгшэдтэ тус бүридэнь 37 килограмм мяха нэмэлтэ түлбэри үгөө. Мүн һү түсэбһөө гадуур һааһанай түлөө 117 түхэриг мүнгэ нэмэжэ барюулагдаа. Һаалишадта түлеэ асаржа, «Дружба» хюрөөгөөр тайража үгэнэ. Нэмэлтэ түлбэри мүнгөөр абаха һаалишадта 2—2 центнер ороoһо худалдаа.

Гүүртын, һаалишад малшад, техник-үрэжүүлэгшэ Дамби-Нима Санжижапов нэгэшье үнеэ һубайруулхагүй гэжэ оролдоно. Тугаллаһан үнеэе 18—21 хоногой туршада заабол үрэжүүлдэг гуримтай. Энэ болзорто хээлитэй болоогүй үнеэдые ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд Бадма Дамбаев, үзэжэ, зохихо хэмжээ абадаг. Мүн нүхэр Дамбаев үнеэнэй хээлитэйһые ректальна аргаар шалгажа үзэдэг юм.

Һаалишад сэбэр аад, үдхэн һү гүрэндөө тушаахые оролдоно. Үнеэдээ һаахадаа дэлэнгыень бүлеэн уһаар угаажа, сэбэр аршуулаар аршадаг заншалтай. Тиихэдээ һүеэ хоёр ондоо хүнэг соо һаажа, шэнгыень тугалнуудтаа уулгадаг, үдхыень гүрэндэ тушаадаг.

Эдэ бүхы хэмжээ абаһанай ашаар тус гүүртын һаалишад, малшад гүрэндэ һү тушааха кварталай түсэб мартын тэн багаар дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 40 центнер һү худалдахаар хараална. Энэнь КПСС-эй XXIII съездэ малшадай бэлэг болохо юм.

Совхозой 1-дэхи отделениин һаалиин фермэдэ хүрэхэдэ, баһал малшад оролдосотойгоор ажаллажа, үнеэдэйнгээ һү шэмэ дээшэлүүлхын түлөө тэмсэжэ байһаниинь элиркэ. Үнеэдтэ силос, үбһэ эдюулэгдэнэ.

Һаалиин энэ хоёр гүүртэнүүдтэ ямар дутагдалнууд ушарнаб гэхэдэ, малайнгаа тэжээлдэ мочевинэ холилсоногүй. Нёдондо энэ совхозой гүүртэнүүдтэ мочевинэ гэнтэ ехээр эдюулжэ, хэдэн үнеэдээ алаһан, үбдэхөөһэн байгаа. Тэрээнһээ айжа, мүнөө жэлдэ хэрэглэнэгүй. Энээндэ совхозой зоотехнигүүд сэхэ зэмэтэй. Хэрбээ саашадаа мочевинэ хэрэглэхэ талаар зохихо хэмжээ абаагүй һаа, малайнь тамир муудаха, эдюулһэн тэжээлынь хүсэд харюулагдахагүйл.

Хонишод Жамнин Аюшеевэй, Намжилмаа Тогмитова, Малахан Цыденжапов болон бусадай отарануудаар ябахада, малай байра һайса дулаалагдаһан, хонидойнь тамир һайн, шэнэ түл һайнаар абтажа байна. Дуршэл ехэтэй хонишон Аюшеевэй отарын 584 хонидһоо 406 хурьган абтаад, гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэнэ.

Малай үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэргэхэ хэрэгтэ арадай хинагшад ехэ туһа хүргэнэ. 1-дэхи отделениин арадай хинагшад Егнин Ендыпов, Малахан Цыденжапов гэгшэд эмээл мори унаад, һара бүри бүхы гүүртэ, отаранууд дээгүүр ябажа, бии байгаа дутагдалнуудые элирүүлдэг, тэрэниие байра дээрэнь яажа усадхаха талаар хэлэжэ үгэдэг заншалтай. Хэрбээ малшадай өөһэдөө хэжэ шадахагүй байбал, отделениин эрхилэгшэдэ хэлэжэ, хэмжээ абхуулдаг юм. Мүн энэ совхозой гурбадахи отделениин арадай хинагша Болхошо Бабудаев эдэбхитэйгээр ажаллажа, дутагдалнуудые саг соонь элирүүлхэ, дары хэмжээ абахадань совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ туһална.

ТИИГЭБЭШЬЕ энэ совхозтой хаяа хадхажа һуудаг Анаагай совхозой хэдэ хэдэн гүүртэ, отарануудта малынь ехээр туража, гарзада орожо захалһан байна. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, зооветеринарна хүдэлмэрилэгшэд, арадай хинагшад дутуу дундануудые усадхаха талаар хүсэд хэмжээ абаагүй байшоо.

Жэшээнь, Анаагай совхозой 3-дахи отделениин һаалиин фермэдэ хүрэхэдэ, үнеэдынь январь һарада мууса эдеэлүүлэгдэжэ, үргүүлхээр болоһон. Үбэлэй шанга хүйтэнэй үедэ 20 хоногой туршада һолоомо гидролизно аргаар буйлуулагдахаяа болижо, малынь бага зэргэ үбһэ эдеэд лэ байһан. Силосээ гамнажа, малаа эдеэлүүлээгүй. Тиигэжэ үнеэдээ ехээр муудуулжархёод, харин малшадай оролдолгоор, үдэр бүри үнеэдтэ 2—2 килограмм аарса эдюулжэ, арайхан абаржа шадаа. Мүн иимэрхүү байдал совхозой 2-дохи отделениин һаалиин гүүртэдэ үзэгдэнэ. Эндэ үнеэдынь баһал тамираа алдажа захалаа. Тэжээлынь саг үргэлжэ таһалдана, гүүртэ шадархи бэлшээринь мүлжэгдэшэнхэй. Туранхай үнеэдһээ түрэһэн үлбэр тугалнууд үхэл гарзада ороно. Гидролизно аргаар һолоомо буйлуулгань саг үргэлжэ таһалдана.

Тэрэшэлэн энэ отделениин Цыдендамба Цыдыповэй даадаг отарада эхэ хонидынь ехээр зүдэржэ, муудажа захалаа. Хонишод 330 хурьга абаад, тэрэнэйнгээ 30 хурьгыень гарзалуулаа. Ахалагша хонишон ажалдаа хайша хэрэгээр хандана, хэдэн үдэрэй туршада хонидоо уһалангүй байлгана. Зүгөөр бүлүүр насостой худаг зэргэлээд байха юм. Хурьгатай хонидой байха байра уйтан. Ехэ далынь үбэлжэлгэдэ, түл абалгада бэлдэгдээгүй байшоо. Энэ ушарһаа хурьгадаа эхэдэнь табихын тула хонидоо 7—8 таһалжа, дулаан байрада оруулаад, хурьга бүхэниие эхэдэнь оложо табина. Юуб гэхэдэ нялха хурьгатай хонид амяараа таһалгада орой байлгагданагүй бшуу. Нэгэ тогтоогдомол болзорто эдеэлүүлэгдээгүй байһан хурьгад гэнтэ ехээр эхэсэ хүхэхэдөө шэшэжэ, гарзална ха юм.

Малай үбэлжэлгэдэ ушарһан дутагдалнуудые үгы хэхэ, яаралтай хэмжээ абаха талаар отделениие эрхилэгшэ нүхэр Гыргенов, эндэхи зоотехник оролдоногүй. Мүн совхозой дирекци, партком ажахы дотороо бии байгаа арга боломжонуудаа ушоол хүсэдөөр, эзэн ёһоор хэрэглэжэ шаданагүй. Хагда һайнтай газарта малаа бэлшээхын тула байра түхеэрхэ, зуһалангай байрануудые заһабарилха хэмжээн абтанагүй. Анаагай совхоздо 10 гаран зоотехник, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд бии. Эдэнэрэй ажалые зүбөөр эмхидхэхэ, харюусалгыень дээшэлүүлхэ, шадабари багатай малшадай гүүртэ, отарануудые онсо анхаралдаа абаха тушаа совхозой дирекци, партком зохихо тобшолол хээгүй байһаар. Тиимэһээ партиин Хориин райком, аймгүйсэдком, үйлэдбэриин управлени эндэ бии байһан дутагдалнуудые дары усадхаха эрилтэ совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ табиха бэзэ гэжэ найдагдана. Хэрбээ ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шадабал, Анаагайшье совхоз үбэлжэлгээ амжалтатайгаар үнгэргэхэ аргатай.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корр.

КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлэн

ҮЙЛЭДБЭРИИН АРГА БОЛОМЖОНУУДЫЕ ДҮҮРЭН АШАГЛАХА

Республикын промышленностиин партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаанhаа

ДОЛООН ЖЭЛЭЙ ДҮНГҮҮД, СААШАНХИ ЗОРИЛГОНУУД

КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь К. М. ПРОДАЙВОДАГАЙ элидхэлhээ

СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIII съездэй директивэнүүдэй проект февралиин 19-дэ үнгэргэгдэhэн Партиин ЦК-гай Пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Коммунизм байгуулха замаар манай общественна урагшаа шууд дабшалта, материально-техническэ үндэhэ hуури улам саашань хүгжөөхэ, Эхэ оронойнмай экономическа болон обороно хүсэ шадал бэхижүүлхэ хэрэгтэ шэнэ табан жэлэй түсэб зорюулагдана гэжэ директивэнүүд дотор заагданхай.

Наука, техникын түйлалтын үндэhэ hуури дээрэ, общественна бүхы үйлэдбэриие индустриальна аргаар хүгжөөхэнэй, **ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэнэй ашаар промышленностиин саашанхи хүгжэлтэ түйлаха, хүдөө ажахые хурданаар хүгжөөхэ, тиигэжэ арад зоной ажабайдал hайжаруулха, совет арадай материальна, культурна эрилтэ хангаха гэшэ шэнэ табан жэлэй экономическа гол зорилго болоно гэжэ партимнай заана.**

Шухала удха шанартай энэ документэ коллективууд бүхэндэ үнзэгы hайнаар шудалха хэрэг эмхидхэхэ гэшэ партийна комитедүүдэй, партийна эхин организацинуудай зорилго болобо.

Үнгэрhэн 1965 он совет арадта шухала илгаатай байба. Энэмнай долоон жэлэй түсэгхэлы, мүн хүдөө ажахые, промышленна үйлэдбэриие хүгжөөхэ талаар КПСС-эй ЦК-гай мартын, сентябриин Пленумүүдэй тодорхой хэмжээ хараалhан жэл мүн.

Буряадай республикын ажалшад партиин ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэриие нэгэн дуугаар hайшаажа, тэрэниие бодото дээрэнь дүүргэхэ талаар ехэ ажал хэжэ эхилhэн, хэжэшье байна. Валовой продукци үйлэдбэрилхэ 1965 оной түсэб 104 процент дүүргэгдээ. Жэлэй туршада промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 15 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Республикымнай промышленность түсэбhөө гадуур 14,3 миллион түхэригэй продукци бүтээгээ. Түсэбhөө гадуур продукци үйлэдбэрилхэ социалис уялгамнай хараалагдаhан хэмжээнэйнгээ, мүн номенклатурынгаашье талаар үлүүлэн дүүргэгдээ.

Жэлэй түсэбhөө гадуур 34 миллион киловатт-час электроэнерги үйлэдбэрилэгдэhэн, 38 мянган тонно шулуу нүүрhэн малтагдаhан, 13,5 мянган тонно цемент үйлэдбэрилэгдэhэн, 15 автокран, бүхы дээрээ 60 мянган киловатт хүсэтэй электрическэ машина, хубсаhа угаадаг 3395 машина бүтээгдэhэн, 5850 мянган баанха консервэ хэгдэhэн, 20 мянган метр ноohон бүд нэхэгдэhэн, олдоошье продукци ехээр үйлэдбэрилэгдэhэн байна.

Промышленностиин ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ даабари 104 процент дүүргэгдээ, тэрэнэй ургалта 1964 онойхиhоо 19 процентээр ехэ болоо. Долоон жэлэй бүхы онуудhаа нёдондо жэлдэ эгээл ехэ продукци бүтээгдэhэн, ажалай бүтээсэ ехээр дээшэлүүлэгдэhэн байна.

Продукциин бүтээлгын ургалтын 70 шахуу процентнь үйлэдбэриие зүбөөр эмхидхэhэнэй, технологи нарижуулан hайжаруулhанай, оньhожоруулhанай, мүн ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй ашаар түйлагдаа гэжэ тэмдэглэхээр.

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай, локомотив-вагон заhабарилгын, «Электромашина», «Теплоприбор» заводуудай, сэмбын фабрикын, Итанцын, Хандагатайн леспромхозуудай, Байгалай модоной баазын болон бусад коллективууд абаhан социалис уялгаяа бодотоор бэелүүлээ.

Промышленна үйлэдбэриин түрүүшүүл, хэлэн предприятинууд үйлэдбэреэ нарижуулан hайжаруулха, жэгдэ hайнаар, ашаг олзо ехэтэйгээр ашаглаха талаар үнэтэ үүсхэл гаргаhан юм. Эдэ үүсхэлыень КПСС-эй обкомой бюро hайшаагаа, олон предприятинуудай коллективүүд үргэнөөр дэмжээ.

Жэшээ болгон локомотив-вагон заhабарилгын завод абаад үзэе. Заабари захиралта үгэлгөөр, яаран тэбдэн ажаллаха ябадалтай эрид тэмсэхэ талаар тогтоол абалгаар вагонно комбинадай байдал заашье хубилаагүй hэн. Партийна, профсоюзна организацинуудай ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта үйлэдбэридөө ёhотой гурим байгуулха талаар тэмсэжэ эхилhэнэй hүүлээр комбинадай байдал эрид хубилаа.

1965 ондо вагонно комбинадай цехүүдэй коллективүүд ажалаа зүбөөр эмхидхэhэнэй, коллективүүдэй дунда политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри hайжаруулhанай, коллективэйнгээ гэшүүн бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлhэнэй ашаар голодоhо гаргаха ушарые усадхаха зорилго шиидхэhэн юм. Вагонно комбинадай цехүүдэй партийна организацинууд үйлэдбэриин шухала шэглэлтэйгээр партийна группануудай хүдэлмэри шэнэдхэн эмхидхээ. Иигэжэ ганса вагон заhабарилгын цехтэ урдань байhан 6 партийна группын орондо 10 группа эмхидхэгдээ hэн. Иимэ хэмжээ абаhанай эсэстэ коллективүүд ажалаа эмхи гуримтай болгоhон байна. Вагон хабсаралгын цех вагонуудые арбан хоног бүхэндэ жэгдэ hайнаар заhабарижа эхилээ.

Вагон заhабарилагшадай жэшээгээр заводой бусад цехүүдтэ иимэ тэмсэл ябуулагдаба. Энэнь бүхы заводоо жэгдэ hайнаар хүдэлгэхэ, продукциин шанар hайжаруулха хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлбэ.

Голодоhогүй продукци бүтээжэ, техническэ хиналтын таhагта тушааха, эрхим продукци үйлэдбэрилhэнэй түлөө материальна талаар урмашуулгын дүрим заводто зохёогдоод, нэбтэрүүлэгдэжэ байнхай.

Республикын промышленностьда түйлагдаhан hайн үрэ дүнгүүд промышленна зарим предприятинуудай хүдэлмэриин дутагдалые халхалжа шадахагүй гээшэ. Партиин ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэриин абтаад байхада иимэ дутагдалтай яашье эбсэжэ болохогүй.

1965 ондо 38 предприяти абаhан социалис уялгаяа дүүргэхэhээ байтагай, түсэбөөр хараалагдаhан ажалаа хангажа шадаагүй байха юм. 1.843 мянган түхэригэй валовой продукци дутуу үгтөө.

«Забайкаллес» комбинат, загаhанай промышленность, «Сельхозтехникын» районно 6 нэгэдэл, «Буржелезобетон» нэгэдэлэй предприятинууд, Таловска түмэр-бетонно зүйлнүүдэй завод, хирпиисын завод болон бусад предприятинууд гээгдэлдэ оронхой.

Модо бэлэдхэгшэдэй ажалда ехэ дутагдал бии. 1965 оной туршада комбинат 204 мянган кубометр модо арадай ажахыда дутуу үгөө. 14 леспромхозуудай 9-ниинь модо шэрэхэ даабаряа дүүргэжэ шадаагүй. Комбинадай зарим леспромхозуудай хүтэлбэрилэгшэд намар-үбэлэй үеые муу бэлэдхэлтэйгээр угтаhан, техникэ ашаглаха, харууhалха, хүдэлмэришэдөө хубаарилан табиха, зүбөөр хэрэглэхэ талаар алдуу гаргаhан байна. Хүдэлмэришэдэй 40 процентнь туhалбариин ажалда хэрэглэгдээ. Леспромхозуудта модо шэрэлгэ таhалдуулагдана. Модо шэрэдэг 400 автомашинануудай оройдоо 40-ниинь гурбан халаанда, модо шэрэдэг бүхы автопаркын хахадынь шахуу нэгэ халаанда хүдэлгэгдэдэг байба.

Хандагатайн леспромхозой нүхэр Кушнаренкын, КПСС-эй XXIII съездын делегат нүхэр Кудряшовой даадаг бага комплексно бригадануудай түрүү дүй дүршэл зарим леспромхозуудта ёhотойгоор хэрэглэгдэнэгүй.

Буряадай модо бэлэдхэгшэд, модо урадхуулагшад гээгдэлээ усадхажа шадаха, усадхаха ёhотойшье. Тиихын тула ажалай эмхидхэлэй дутагдал зайсуулха, хүдэлмэришэдөө зол ажалда хубаарилан табиха, модо шэрэдэг автомашинануудаа бүхэли сүүдхэ соо ашаглаха, модо таллуулгые хоёр халаанда эмхидхэхэ, нарин зүрүүдаар модо отолхо, комплексно бригада бүхэндэ гидроклин хэрэглэхэ, модо томо багсаар ашаха арга хэрэглэхэ шухала.

Гол фондын нэгэ түхэриг бүхэндэ товарна продукци үйлэдбэрилгэ хадаа предприятинуудай ажал ябуулгын гол показатель болоно гэжэ ЦК-гай сентябриин Пленум зааhан байна. Зарим предприятинуудта гол фондынууд муугаар хэрэглэгдэнэ, фондынуудай ургалтаhаа продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн ехээр гээгдэнэ гэжэ онсо тэмдэглэхээр.

Энэ дутагдалай нэгэ шалтагаан юуб гэхэдэ, шэнэ цехүүд болон предприятинуудай хүсэ шадал хараалагдаhан хэмжээндэ саг соогоо хүргэгдэнэгүй, ашаглагдажа эхилhэн предприятинууд муугаар хүдэлнэ.

Заводто бэлэдхэгдэhэн хабсаргамал зүйлнүүдээр, хана бодхоохо материалаар республикымнай барилгын организацинуудай ехээр дуталдажа байhаниинь hайн мэдээжэ. Иимэ ушарай тохёолдоод байхада, барилгын индустриин предприятинууд бии байhан хүсэ шадалаа хүсэд hайнаар хэрэглэнэгүй.

Олон предприятинуудта хэрэглэмжын хэмжээнhээ үлүү, мүн тодхогдожо ашаглагдадаггүй түхеэрэлгэ, станогууд яhала бии. 3 миллион түхэригэй тодхогдоогүй түхеэрэлгэ республика доторнай тоологдоно. Эдэ түхеэрэлгэнүүдээ түргэн болзорто ашаглажа эхилхэ, нэгэ предприятида үлүү болоhон станок, машина ондоо предприятинуудта дамжуулан үтэхэ талаар дары хэмжээ абаха хэрэгтэй.

Түмэр замшадай хүдэлмэриие ашаг ехэтэй болгохо хэрэгтэ горитой дутагдал дайралдаhаар: локомотивууд муугаар заhабарилагдана, hайнаар харууhалагдана, ашаглагданагүй.

Ажалшадай ажаhуудалай эрилтэ хангаха, арад зоной хэрэглэхэ эд бараа үйлэдбэрилгэ хадаа промышленностиин хүдэлмэриин нэгэ шухала зорилго болоно. Энэ зорилго шиидхэхэ хэрэгтэ горитой дутагдал бии байhаар. Ажалшадай ажаhуудалай эрилтэ хангаха министерство түсэбөө 95 процент дүүргээ. 31 предприятинуудай 12-ынь түсэбөө дүүргээгүй. Арад зоной хэрэглэмжын олон зүйлнүүд муу шанартайгаар бүтээгдэнэ. Жэшээлхэдэ, валенка, мебель, оёмол хубсаhанай шанар ажалшадай эрилтэ ханганагүй. Эдеэ хоолой зарим зүйлнүүдэй шанар мүн лэ муу.

Нютагай промышленностиин министерствын продукциин олон зүйлнүүд гологдожо, наймаанда гаргагданагүй. Энэ ушарhаа республикымнай промышленность нёдондо бүхы дээрээ 2,1 миллион түхэригэй гарзада ороhон байна.

Манай республикада хүсэ ехэтэ техникэтэй, шадабари мэргэжэлээр hайн хүдэлмэришэдтэй барилга-хабсаралгын ехэ организацинууд бии гээшэ. Тэдэнэй олонхидынь hүүлэй үедэ хүдэлмэреэ эрид hайжаруулжа шадаа. Үнгэрhэн жэлдэ барилгын бүхы организацинууд анха түрүүшынхеэ ашаг олзотойгоор хүдэлмэрилжэ гараhан байна.

Барилгашад саг үргэлжэ шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ. КПСС-эй XXIII съездын делегат нүхэр Ястребова, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат нүхэр Бардаков болон бусадай хүтэлбэрилдэг барилгашадай бригадануудай түйлаhан амжалта республика доторнай мэдээжэ болонхой.

Барилга дээрэ иимэ амжалтануудай түйлагдабашье, зарим организацинуудай хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд бии байна. Элдэб олон шалтагаанаар үйлэдбэриин гол фондынуудые ашаглалгада үгэхэ түсэб үнгэрhэн жэлдэ дүүргэгдээгүй. Тэрэшэлэн байрын гэрнүүдые, культурна ажаhуудалай байрануудые, коммунальна түхеэрэлгэ ашаглалгада үгэхэ түсэбүүд жэлhээ жэлдэ дүүргэгдэнэгүй.

Барилгын организацинуудай партийна, профсоюзна, комсомольско эмхинүүд олон объектнүүдээр мүнгэ зөөри болон хүдэлмэришэдэй хүсэ тараан сасаха ябадалтай эрид шууд тэмсэхэ, барилгашадай хүдэлмэриие хоёр халаанда эмхидхэхын түлөө оролдохо уялгатай. Ами аминдаа ажал хэдэг элдэб жэжэ звено, бригадануудые усадхажа, орондонь 35—45 хүнhөө бүридэhэн комплексно томодхогдоhон бригадануудые байгуулха шухала. Барилгын шанар бүхы хэмжээгээр hайжаруулха, барилгын материалнуудта эзэн бусаар хандаха ябадалтай шангаар тэмсэхэ гэшэ барилгашадай бэелүүлхэ гол зорилгонуудай нэгэн мүн. Илангаяа мүнөө металл болон материал арьбалхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлэй үргэдэжэ байhан энэ үедэ барилгын материалда гамтайгаар хандаха шухала.

Капитальна барилгые саашадань hайжаруулхын тула нэн түрүүн проект зохёолгые шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэй. Город болон аймагай, колхоз, совхозуудай центрнүүдые болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ ехэ дутагдал бии. Байрын гэрнүүдэй, хүдөө нютагуудай культурна ажаhуудалай байрануудай таатай зохид типовой проектнүүд багаар хэрэглэгдэнэ. Тиимэ проектнүүдые зохёолго, мүн барилгынь хүдэлмэри үшөөл гаргаша ехэтэй байhаар. Республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи барилга болон архитектурын хэрэгүүдэй талаар управлени городууд болон хүдөө тосхонуудай барилга эрхилхэ хүдэлмэриие муугаар хүтэлбэрилнэ.

hалбари hалбаряарнь хүгэлбэрилхэ үндэhэ hуури дээрэ промышленностиие саашадань хүгжөөхэ шэнэ арга замуудые КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленум хараалhан байна. Тэрэ Пленумэй шиидхэбэритэй зохилдуулан, манай республика дотор нютагай, эдеэ хоолой промышленностиин, ой модоной ажахын, ажаhуудалай эрилтэ хангаха министерствэнүүд, барилгын материалнуудай промышленностиин ба түлишын промышленностиин управленинүүд байгуулагдаба.

Түсэблэлгын шэнэ гуримда орохо талаар бэлэдхэл хадаа ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэриие бодото дээрэнь дүүргэлгын гол хүдэлмэринүүдэй нэгэн болоно. Республикымнай олохон предприятинууд, тодорхойлон хэлэбэл, мяха-консервын комбинат, Зэдын комбинат, сэмбын фабрика, «Электромашина» завод hайнаар бэлэдхэл хээд байбал, түсэблэлгын шэнэ гуримда ойрын hаранудта орохо аргатай.

КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэринүүд, партиин XXIII съездэ бэлэдхэл, 1966—1970 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIII съездын директивэнүүд орон доторнай социалис мүрысөөнэй шэнэ долги эбхэрүүлбэ. Республикымнай промышленность, транспорт, барилгын, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд партиин XXIII съездын хүндэлэлдэ 1966 оной түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхэ талаар тодорхой уялгануудые баталан абаа. Байгша ондо промышленна үйлэдбэриимнай хэмжээн 11 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ.

Металл болон материал арьбалха талаар Москва, Ленинградай предприятинуудай коллективүүдэй үнэтэ үүсхэлые дэмжэн, республикымнай ажалшад энэ жэлдэ 600 тонно булад, 370 тонно шэрэм, 30 тонно үнгэтэ металл, 16 тонно ноohо, 10 мянган тонно нүүрhэ, 1300 тонно шэнгэн түлишэ, 5,4 миллион киловатт-час электроэнерги, 2400 кубометр хюрөөдэмэл модо, 2400 тонно цемент арьбалха гэжэ шиидээ. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын hара үнгэрбэ. Арьбалалтын түлөө үүсхэл гаргаhан «Электромашина» заводой, сэмбын фабрикын коллективүүд hайн үрэ дүн түйлажа байhанаа харуулба.

Шэнэ табан жэлэй түсэбэй проектые орон доторнай үргэнөөр зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ. Энэ проектые зүбшэхэ, шэнэ табан жэлэй түсэбые бэелүүлжэ эхилхэ зуураа, үнгэрhэн жэлдэ түйлаhан бүхы амжалтаяа саашань арьбадхан, промышленна үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ замаар шууд дабшаха байнабди.

СУГЛААНДА ХАБААДАГШАДАЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГ…

Үнгэрhэн 1965 ондо республикымнай ниислэл хото Улаан-Үдын промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд долоон жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ хамаг хүсэеэ элсүүлэн хабаадалсаа,—гээд КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь нүхэр **Ченкиров** хэлэбэ.—Энэ мүрысөөндэ хабаадаха зуураа, ажалай эмхидхэлые hайжаруулжа, үйлэдбэриингөө гол фондынуудые ашаг ехэтэйгээр хэрэглэдэг боложо, экономическа hайн үрэ дүн түйлаhан байна. Үйлэдбэриингөө арга боломжонуудые зүбөөр хэрэглэжэ байhан түрүү коллективүүдэй тоодо «Электромашина», Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводууд, сэмбын фабрика, «Теплоприбор» завод оролсоно.

Предприятинуудай үйлэдбэриин экономическа үрэ дүн hайжаруулхатай хамта, арадай ажахыда шухала хэрэгтэй хэдэн шэнэ продукци үйлэдбэрилэгдэдэг болоо.

«Электромашина» заводой хүдэлмэришэдэй бүтээдэг электродвигательнүүд оронойнмай олон область, хизаарнуудта эльгээгдэнэ. Сэмбэшэдэймнай гаргадаг бүдүүдтэ захил бүри ехээр ородог болоо.

Улаан-Үдэ городто hүүлэй жэлнүүдтэ барилгын хүдэлмэри хэзээ хэзээнэйхиhээ ехээр эрхилэгдэжэ байhыень ажалшаднай hайн мэдэнэ. Городой алишье райондо байрын гэрнүүд, культурна ажаhуудалай байранууд олоор бодхоогдоно. Мүн промышленна барилгашье бага бэшэ. Барилгын организацинуудай хүдэлмэриие шэнжэлэн харахада, нёдондо хэhэн бүтээhэн ажалайнь үрэ дүн урда жэлнүүдэйхиhээ hураггүй hайн гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Барилга-хабсаралгын олонхи управленинүүд гаргаша багатайгаар хүдэлмэрилдэг болоо.

Городоймнай промышленностиин предприятинуудта иимэ амжалтануудай түйлагдаhанай ашаар продукци үйлэдбэрилхэ талаар үнгэрhэн жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдэhэн.

КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй болоhонhоо хойшо нилээд саг үнгэрбэ. Промышленность, барилгын саашанхи хүгжэлтые тодорхойгоор зааhан энэ түүхэтэ Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлэн, городоймнай олохон предприятинуудта түсэблэлгын шэнэ гуримда орохо талаар ехэ бэлэдхэл хэгдэнэ. Тиигэхэ зуураа, предприяти бүхэнэй ашаг олзые дээшэлүүлхэ, үйлэдбриин фондынуудые hайнаар хэрэглэдэг болохо, продукциин өөрынь үнэ хямдаруулха, шанарыень hайжаруулха тухай асуудалнуудта ехэ анхарал табигдана.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын hара үнгэрөө. Январь hарын хүдэлмэриин дүнгөөр 11 предприяти продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргэнгүй, КПСС-эй XXIII съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ гээгдэжэ ябана. Тэдэ предприятинуудай үйлэдбэриин бодото байдалые харахада, түсэбэй дүүргэлтые хангажа шадахагүй тиимэ онсын шалтагаан байгаагүй. Гээгдэлдэ ороhон предприятинуудай нэгэн болохо валенка дарадаг фабрикада имагтал хүтэлбэрилэгшэдэй гэмээр үйлэдбэриинь эрьесын мүнгэ зөөри муугаар хэрэглэгдэнэ. Нүгөө зарим предприятинуудта түүхэй эд дуталдажа, продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргэлгэдэнь hаад ушаруулна. Эгээл иимэ шалтагаанаар мебель бүтээдэг, модо хюроодэдэг комбинат январь hарада түсэбөө дүүргээгүй.

Барилгын материалнуудай муу шанартай, мүн дуталдадаг дээрэhээ барилга-хабсаралгын олохон управленинүүдэй хүдэлмэридэ ехэ hаад түбэг тохёолдуулагдана. Хирпиисэ үйлэбэрилгые үргэдхэхэ тухай асуудал шиидхэхэ саг ерээ. Хэрбээ энэ асуудалай түргөөр шиидхэгдээгүй hаа, саашадаа барилгын хүдэлмэри үргэдхэжэ шадахагүй байнабди. Мүнөө Татауровска комбинадай гаргадаг хирпиисэ, набэсоо яаха аргагүй муу шанартай.

Городой ажалшадай ажаhуудалые hайнаар хангаха талаар үнэтэ асуудалнуудай нэгэн мүн. Горпромторгын ажалшадай организацинууд үдэа табигдаhан зорилгонуудые hайнаар дүүргэжэ үшөөл шаданагүй. Магазинуудай хүдэлмэриин хангалтагүй дээрэhээ ехэ хэмжээнэй hүн сагаан эдеэн городой hүнэй заводто дарагдажа, наймаанда гаранагүй.

Үйлэдбэриин экономико түрүүшын ээлжээндэ шиидхэхэ гол асуудалнуудай нэгэн. Тиимэhээ предприяти, барилгын организаци бүхэндэ тус асуудалда онсо анхарал табигдаха ёhотой.

Партиин Загарайн райкомой секретарь нүхэр **Возжаев** тус аймагай ажахыда модо бэлэдхэлэй промышленностиин ехэ hуури эзэлдэг тухай тэмдэглэбэ. Мүнөө промышленна ондоо hалбаринууд түргөөр хүгжөөгдэнэ. Автомобиль, трактор заhабарилгын заводууд хүдэлмэрилнэ, шэл хайлуулга ба барилгада хэрэглэгдэдэг доломит, перлит гэдэг үнэтэ зүйлнүүд малтан абтана. Гансахан Шэнэ-Бэрээнэй механическа заводто трактор заhабарилга арба дахин дээшэлээ. Үнгэрhэн долоон жэл соо аймагаймнай промышленность яhала хүгжөөгдэжэ, түсэбhөө гадуур 375 мянган түхэригэй промышленна эд хэрэгсэл арадайнгаа ажахыда үгөө.

Гэхэтэй хамта, аймагай промышленна предприятинуудай үйлэдбэридэ ехэхэн дутагдалнууд бии байhаар. 1965 ондо Шулуутайн, Горхоной леспромхозууд хэдэ мянган кубометр модо гүрэндэ дутуу үгэhэн байна. Автомашинануудые заhабарилдаг Элхиин завод үйлэдбэридөө хэтэрмэ ехэ гаргашатайгаар нёдондо жэлые түгэсхэhэн.

Иимэ хангалтагүй хүдэлмэриин шалтагаание юугээр тайлбарилтайб? Олонхи предприятинуудтамнай үйлэдбэриин экономикые hайжаруулхын түлөө тэмсэл hулаар ябуулагдана. Леспромхозуудта машина, техникэ бүтээсэ багатайгаар ашаглагдана. Модо таллуулдаг трактор, модо шэрэлгэ дээрэ автомашинанууд ехэнхидээ нэгэ халаанда хүдэлнэ. Үшөө тиихэдэ үйлэдбэриин түрүү дүй дүршэл бүгэдын шадабари болгохо талаар тэмсэл hулаар ябуулагдана. Энэ мэтын дутагдалнууд үйлэдбэриин арга боломжые зүбөөр хэрэглэн, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлэй хүсэд эмхидхэгдээгүй байhание гэршэлнэ.

Аймагай промышленностиин хүдэлмэришэд ажалай вахтада жагсажа, 1966 ондо түсэбhөө гадуур 200 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилхэ гэhэн социалис уялга абанхай. Энэ уялгаяа дүүргэхэ хэрэгтэмнай туhа хүргэхыень «Забайкаллес» комбинадай хүтэлбэрилэгшэдтэ хандаха байнабди. Хандагатайн леспромхозой үйлэдбэриие үргэдхэхэ зорилгоор доодо складайнь түхеэрэлгэ шэнэдхэн хубилгаха шухала. Леспромхозуудай хүдэлмэришэдэй ажаhуудаг тосхонуудта байрын гэрнүүдые, культурна ажаhуудалай байрануудые бариха хэрэгтэй. Модошодой гэр бүлын гэшүүдые ажалтай болгохо зорилгоор леспромхозуудай дэргэдэ хайрсагуудые хэхэ, дабирхай суглуулха гэхэ мэтын үйлэдбэритэй предприятинуудые байгуулха шухала.

Металл болон материал арьбалхын түлөө социалис мүрысөөндэ предприятинуудаймнай коллективүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, партиин ээлжээтэ съездын хүндэлэлдэ абаhан уялгаяа заатагүй дүүргэхэ байна.

Сэлэн-Дүүмын механическа заводой хүдэлмэришэн нүхэр **Кулаков** коллективэйнгээ ажал хэрэг тухай тобшоор хэлэбэ.

— Манай заводой хүдэлмэришэд ехэ предприятитай коллектив бэшэшье hаа, урдаа табигдаhан зорилгоёо муу бэшээр дүүргэжэ байдаг гэжэ тэрэ хэлэбэ. —Продукци үйлэдбэрилхэ 1965 онойнгоо түсэб 104 процент дүүргээ hэмди. Мүнөө жэлэй январь hарада товарна продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө байhал үлүүлэн дүүргэгдэбэ.

Заводой уралан нарижуулагшад металл арьбалха хэрэгтэ зоруулhан, хадам дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ. Энэ жэлдэ арьбалагдаhан металлаар долоо мянганhаа дээшэ автопоилка, бусад хэрэгсэл түсэбhөө гадуур бүтээгдэхэ байна. Эдэ үдэрнүүдтэ Сэлэн-Дүүмын заводой цехүүдтэ ажахын тоосоондо орохо талаар ехэ бэлэдхэл хэгдэнэ.

Республикымнай эгээл ехэ барилга — Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай барилга эрхилжэ байhан барилга-хабсаралгын 8-дахи управлениин главна инженер нүхэр **Ли-Да Лун** коллективэйнгээ нёдондо жэлэй даалгабариин амжалтатайгаар дүүргэгдэhэн тухай хэлэхэ зуураа мүнөө хүдэлмэридэнь тохёолдодог байhан элдэб бэрхэшээлнүүдые дары усадхаха хэрэгтэ анхарал хандуулба.

Целлюлозно-картонно комбинадай түрүүшын ээлжээе хараалагдаhан болзор соонь ашаглалгада үгэхын тула бүхы хүдэлмэреэ түргэдхэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, комбинадай үйлэдбэриhөө гараха уhые сэбэрлэхэ түхеэрэлгын барилга тон ехэ гээгдэлдэ оронхой. Түсэблэлгын хүдэлмэриин хангалтагүй дээрэhээ, мүн проектнэ организацинуудай гэмээршье мүнгэ зөөри буруугаар хубаарилагдана, зорюулагдаhан хэрэгтээ ашаг ехэтэйгээр хэрэглэгдэнэгүй.

Мүнөө ашаглагдажа байhан автомобильна паркнь тон бага. Бии байhан «самосвал» машинануудынь хуушаранхай. Мүн бульдозер, автокран, бусад техникэ дуталдана.

Барилга-хабсаралгын 8-дахи управлениин хүдэлмэришэд ямаршье бэрхэшээлhээ айнгүйгөөр. КПСС-эй XXIII съездын хүндэлэлдэ абаhан уялгаяа заатагүй дүүргэхээр зоригжонхой.

Хориин аймагта хүдөө ажахытай нэгэн доро промышленностиин хүгжөөгдэжэ байhан тухай партиин райкомой секретарь нүхэр **Елдинов** хэлэбэ. Тус аймагай леспромхозуудай коллективүүдэй бэлэдхэhэн модон хуу баран Онохойн модоной, Улаан-Үдын мебель хэдэг ба модо хюрөөдэдэг комбинадуудта Үдэ голоор урадхуулан хүргэгдэдэг гээшэ.

Хэнэйшье мэдэхээр, дурсагдагша хоёр предприяти түүхэй эдээр дуталдажа байhан дээрэhээ мүнөө ехэ гээгдэлдэ оронхой. Үнгэрhэн жэлдэ ган гасуур байhан дээрэhээнь модо урадхуулга тон муугаар үнгэргэгдөө. Хэдэ мянган кубометр модон газардажа, хүрэхэ газартаа ошоогүй. Үрилтэ, хоролто болоо, мүнгэ зөөри хэмhээ ехээр гаргагдаа.

Саашадаа зарим леспромхозуудай бэлэдхэhэн модо урадхуулхаяа болижо, автомашинаар түмэр харгы хүрэтэр шэрэхэ аргын бии байhание, тэрэнэй ашаар хэды ехэ мүнгэ зөөриин арьбалагдаха байhание үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Үйлэдбэриин арга боломжые зүбөөр хэрэглэхые оролдоhон Хүртэйн леспромхозой хүтэлбэрилэгшэд, партийна организаци предприятияа түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргажа шадаа. Эндэ модо нарин зүрүүдаар отолхо, машина, техникэ хоёр халаанда хэрэглэхэ талаар ажалай түрүү дүй дүршэл шадабаритайгаар хэрэглэгдэнэ.

— Хандагатайн леспромхозой хүдэлмэришэд 1965 оной түсэбhөө гадуур 30 мянган кубометр модо арадай ажахын хэрэглэмжэдэ үгөө юм,—гээд тус предприятиин главна инженер нүхэр **Пронин** хэлэбэ.—Энэ амжалтаяа саашадань бүхы хэмжээгээр арьбадхаха байгаабди. Теэд салин хүлhэнэй фондын дутамагаар үгтэhэн дээрэhээ материальна урмашуулгын гурим үргэнөөр хэрэглэхэ аргагүй болообди...

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб табилгада «Забайкаллес» комбинадай хүтэлбэрилэгшэд энэ дутагдалые заhаха гэжэ оролдоогүй гээд тэрэ шүүмжэлээ. КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэри соо холын хараата түсэбүүдые зо- [illegible] …уулатдаа … леспром- … модоной … рхойлоо- … эшэлүү- … Хандагатайн леспромхозой бааза дээрэ тон ехэ, гүйсэд оньhо… лагдаhан үйлэдбэритэй шаа… баригдаа. Энээндэ тон ехэ мү… гаргашалагдаhаниинь мэдээжэ. Тэрэ заводой хүсэд ашагла… төөд байхада, модоор хаанаhа… гагдаха болоноб. Имэрхүү ба… нууд түсэблэлгын хүдэлмэри… той дутагдалнуудай бии бай… гэршэлнэ.

Республика дотороо алдар… болоhон түрүү бригадирнууд… эй XXIII съездын делегат А. П… ряшов, И. Н. Кушнаренко гэ… даадаг бага комплексно бригад… абаhан уялгаяа амжалтатайгаар… гэжэ байна. Эдэ новаторнуу… дэлмэриин баян дүй дүршэлые… най шадабари болгон, 1966… абаhан социалис уялгаяа ам… тайгаар дүүргэхэ гээшэ кол… вэймнай гэшүүн бүхэнэй зори… лоно.

Түмэр замай Улаан-Үдын… ниин начальник нүхэр **Квант…** 1965 ондо арадай ажахын аш… рэхэ түсэбые дүүргэхын түлөө… замшадай гаргаhан ехэ орол… тухай хэлэбэ. Эмхидхэлэй ех… дэлмэри хэhэнэй ашаар отдел… түмэр замшад нёдондо жэлдэ 17… ганhаа дээшэ түхэригэй олзо… оруулhан байна. Мүнөө КП… XXIII съездын хүндэлэлдэ со… мүрысөөнэй улам ехээр үр… байhан энэ үедэ отделениин… замшад 1966 ондо табигдаhан… рилгоёо хэрэг дээрэнь бэел… оробо. Мүнөө жэлдэ түмэр… арадай ажахын ашаа шэрэлгэ… донойхиhоо 4,6 процентээр… лүүлэгдэхэ ёhотой. Энэ хэм… хүрэхын тула отделениин бүхы… ци болон ажахынуудай ажал… hайнаар эмхидхэгдэхэ болоно.

hүүлэй үедэ түмэр замшад… эй ЦК-гай сентябриин Пле… шиидхэбэриие бэелүүлэн, түмэ… маар ашаа шэрэлгые гарза… болгохо, поездүүдэй ябасые т… хэхэ, түлишэ болон бусад ма… арьбалхын түлөө шанга тэмсэл… рүүлээ.

Үгэ хэлэгшэ түмэр замай… нуудта түргөөр ашаа тээхэ ба… вагонуудай ашаа саг болзор… буулгаха хэрэгэй экономическ… ехэ удха шанартай байhан тух… дэглэхэ зуураа, зарим пред… нуудай хүтэлбэрилэгшэдые… жэлбэ. Промышленна ехэ пред… нууд өөhэдын түмэр замай… нуудтай гээшэ. Жэшээнь, Улаан… шэлэй завод үйлэдбэриингөө… үргэдхэхэтэйгөө хамта, түмэр… асарагдаhан ашаа буулгаха… продукцияа вагонуудта тээхэ… мэри хуу бараниинь оньhо… лаа. Энээнэй ашаар эндэ на… вагон хэмhээ үлүү байлгагда… ямаршье яла түлэгдэхэеэ боле… жэшээгээр бэшэ предприяти… ашаа буулгаха, тээхэ хүдэл… анхарал табидаг hаа, түмэр за… тон ехэ хэмжээнэй мүнгэ зөөри… балагдаха, арадай ажахын аша… рэхэ түсэб амжалтатайгаар дү… дэхэ hэн.

Аймагайнгаа предприяти… коллективүүдэй абаhан уялга… жалтатайгаар дүүргэн, КПСС-эй… жээтэ съездые угтахын түлөө… жэ байhан тухай партиин Ба… най райкомой секретарь… **Настабургский** хэлээ. «Бурят… строй» трестын барилгын мат… нуудые үйлэдбэрилдэг Хурамш… комбинадай, Баргажанай… загаhанай комбинадай, Барга… леспромхозой Лебяжий гэжэ пу… коллективүүд үнгэрhэн жэлдэ… hан амжалтаяа бури арьбад… байна.

Предприятинуудай экономик… наар шудалха зорилготой түсэ… ралсал предприятинуудта эм… дэбэ. Тэрээндэ предприятинуу… тэлбэрилэгшэд, инженерно-тех… кэ хүдэлмэрилэгшэд хабаадуу… Саашань үгэ хэлэгшэ Баргажа… магай ажахынуудай электрыф… хүсөөр хүсэд хангагдаатүй… Байгал далайн Чывыркуйска… хойдо загаhа үсхэбэрилхэ… барилгые түргэдхэхэ шухала… тухай тэмдэглээ.

Партийно-ажахын эдэбхитэ… лаан дээрэ ЛВРЗ-гэй вагонно… надай шэрэшэн нүхэр **Елисе…** менскын хилээмэнэй заводой… тор нүхэр **Захарченко**, «Бурже… тон» нэгэдэлэй главна инже… хэр **Баудер**, модо бэлэдхэлэй… мышленностиин УРС-ын нач… нүхэр **Данилов**, «Забайкаллес»… бинадай начальник нүхэр **А…** **ко** болон бусад үгэ хэлээ.

Республикын партийно-… эдэбхитэлэй суглаан дээрэ 196… социалис уялгануud батална…

★

hүүлэй жэлнүүдтэ Загарайн … та промышленностиин зарим hа… ехээр хүгжөөгдэжэ байна. «Тата… ключ» гэжэ карьероуправлени… хар талын уурхайда перлит … ашагта малтамал абтадаг бол…
Перлит барилгада үргэнөөр … лэгдэдэг шухала материал юм… лидээр хэгдэhэн панелеэр Улаан… Октябрьска районда олон г… бодхоогдоо. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: … талын уурхайда малтагдаhан … машинада ашаалагдажа байна.

Б. БУДАЕВАЙ ф…

★

СЪЕЗДҺЭЭ СЪЕЗД хүрэтэр

ПАРТИИН ХОРИН ХОЁР СЪЕЗД

КПСС-эй эмхидхэгдэн байгуулагдаhанhаа хойшо партийна XX съезд болоод байна. Эдэнэй түрүүшынхинь 1898 ондо, XXII-дугаарынь—1961 ондо зарлагдаа hэн. 1966 оной мартын hүүл багта КПСС-эй ээлжээтэ XXIII съезд Москвада нээгдэхэнь.

Съезд бүхэн—политическэ ехэ удха шанартай ябуулга, партиин ба оронай общественэ түүхэдэхи ехэ шата болоно. Съезд гээшэ партиин дээдэ орган байжа, генеральна хараа шугамыень тодорхойлдог, ямар нэгэн үе соо партиин баримталан бэелүүлхэ стратеги ба тактика хараалан зохёодог, партиин Программа, Устав дахинаа хаража үзэдэг, хубилгадаг, баталдаг, партиин хүтэлбэрилхы органуудые эмхидхэн байгуулдаг юм. Съездүүдэй шиидхэбэринүүд үе сагай тон шухала асуудалнуудта харюу үгэдэг. Тэдэнэй ажабайдалай эрилтэнүүдые тодорхойлдог байна.

КПСС-эй түүхэ хоёр гол үе—Октябриин урда тээхи, Октябриин хойно тээхи үенүүд болгогдодог, тайлбарилан хэлэбэл, Агуу ехэ Октябриин социалис революциин илалта түйлаhанай урдахи, мүн тэрээнhээ хойшонхи үенүүдтэ хубаагдадаг. Энээнтэй холбуулан партиин съездүүдые хоёр гол бүлэг болгожо болохо байна. Түрүүшынь бүлэгтэ партиин I, II, III, IV, V ба VI съездүүд, хоёрдохи бүлэгтэнь бусад 16 съезд хабаадана. Энэ хоёр бүлэг съездүүдэй шиидхэбэринүүд өөрынгөө удхаар хоорондоо ехэ илгаатай. Юундэб гэхэдэ, партиин байдал Октябриин урдахи, хойто тээхи үенүүдтэ ташха ондоогоор хүгжэhэн байна бшуу. Түрүүшынь үедэ партимнай хаанта засагые, буржуазна байгуулалтые унагаахын, пролетариадай диктатура тогтоохын тула хүсэ элсүүлэн суглуулhан байгаа. Тиихэ сагта хүүшанай, мүлжэлгэтэ общественэ hандаргаха зорилго гол болгон табигдадаг hэн. Октябриин революциhаа хойшо партимнай хүтэлбэрилхы парти, дэлхэй дээрэхи түрүүшын хүдэлмэришэн, таряашанай гүрэнэй бүхы ажабайдалые хүтэлбэрилдэг парти болонхой. Шэнэ социалис общество байгуулга энэ үеын гол зорилго байhан. Тиимэhээ партиин съездүүдэй хүдэлмэриин удха шэнжэдэ энэ ушарай нүлөөлэнгүй арганьгүй.

Урдын партийна съездүүдэй дундаhаа 1903 ондо зарлагдаhан II съезд илангаяа ехэ удха шанартай байгаа. Энэ съездээр Россин хүдэлмэришэн ангиин марксис парти, большевигүүдэй парти байгуулагдаа бэлэй. В. И. Ленинэй тодорхойлhон суртал бодолой, эмхидхэлэй hургаал заабарие үндэhэ болгон тогтоогдоhон манай парти шэнэ түхэлэй, үнэхөөрөө революционно партиин, мүн оппортунизмын ямаршье үзэглэлнүүдтэй эбсэшэгүй тэмсэдэг партиин эрхим жэшээ болоhон юм. Буржуазитай хүшүү холбон үгэсэдэг II Интернационалай реформис партинуудhаа ямар илгаатайб гэхэдэ, энэмнай социальна революциин, пролетариадай диктатурын парти байгаа. «Политическэ ухаан бодолой шэглэл, политическэ парти болоhон большевизм 1903 онhоо оршон байдаг» гэжэ хожомынь В. И. Ленин заагаа hэн.

Энэ съезд партиин Программа баталан абаhан юм. Хүдэлмэришэн ангиин революционно хүдэлөөнэй ойрын (программа-минимум), бүри саатуурхи (программа-максимум) зорилгонууд тэрээн дотор тодорхойлогдоhон байгаа. Энэ хадаа пролетариадай диктатура тогтоохо шухала байhые сэхэ соносхоhон, тодорхойлон тайлбарилhан анха түрүүшын программа байhан.

Партиин саашанхи гурбан съезд—III, IV, V съездүүд—1905—1907 онуудай революцида партиин баримталха тактическа хараа шугам тодорхойлходо гол түлэб зорюулагдаа hэн. Тиихэ сагай үндэhэн шухала асуудалнуудта: зэбсэгтэ восстани тухай, саг зуурын революционно правительство тухай, таряашадай хүдэлөөндэ ямараар хандаха тухай, аграрна асуудал, буржуазна партинууд тушаа ямараар хандаха тухай гэхэ мэтэ асуудалнуудта гол анхарал хандуулагдаа бэлэй. Эдэниие марксис ёhоор тодорхойлхо хэрэгтэ партиин III съезд илангаяа шухала үүргэ дүүргэhэн юм. Буржуазна демократическа революцида пролетариадай түрүү үүргэ дүүргэхэ тухай, пролетариадай гол союзник болохо таряашад тухай, хаанта засагые унагаахын тула зэбсэгтэ восстани хэхээр бэлдэхэ, бэелүүлхэ тухай, пролетаринар ба таряашадай революционно-демократическа диктатура тогтоохо тухай, буржуазна демократическа революциие социалис болгон хүгжөөхэ тухай заабари үгэhэн, тодорхойлон тайлбарилhан байгаа. Большевигүүд энэ съездын заабаринуудые хүтэлбэри болгон, хүдэлмэришэн ангиие, ажалша таряашадые хүмүүжүүлхэ, эмхидхэхын тула, Росси доторхи революционно хүдэлөөнэй хүгжэлтэдэ түhа дүхэм болохоор оршон байдал хангахын тула угаа ехэ хүдэлмэри хэhэн юм.

Революциин урда тээхи съездүүдэй hүүлшынхинь—VI съезд 1917 оной июль—августда болоожо, буржуазин ба хархис этэгээдүүдэй мэдэлдэ бүхы засаг түрын орохоной улаа орон дотор тохёолдоhон политическэ байдалые хэлсээ hэн. Зэбсэгтэ восстани тухай, революцида эсэргүү буржуазин диктатурые хүсөөр унагаан усадхаха тухай, хуули засагые пролетариадай, тон угытэй таряашадай мэдэлдэ оруулха асуудал гол болгон табиhан юм. Ленинэй тодорхойлhон хараа шугамай зүб байhаниинь бүрин тодоржо 1917 оной октябрьда социалис революциин бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалта бэелүүлэгдээ hэн.

Партиин саашанхи бүхы съездүүд Совет гүрэниие бэхижүүлхэ ба хамгаалха, экономическа, соёл болбосоролой талаарнь ороноо хүгжөөхэ, социализм байгуулха асуудалнуудые гол зорилго болгон табиhан байдаг. **Ажахын политика зүбөөр тодорхойлхо, тэрэниие бодото дээрэнь бэелүүлхэ гээшэ засаг баригша партиин гол, ээлжээтэ хэрэг болоо бэлэй.**

1919 оной март соо партиин VIII съезд зарлагдаад, капитализмhаа социализмда орохо үеын зорилго тодорхойлhон партиин шэнэ Программа баталан абаhан юм. Үйлэдбэринүүдэ социалис онол арга бэелүүлхэ, ороной экономикые хүгжөөхэ хэмжээнүүд түс Программа дотор элитэ hуури эзэлhэн байгаа.

Партиин X съезд 1921 ондо зарлагдажа, экономическа шэнэ политика (НЭП) бэелүүлхэ тухай гэгтоол гаргаа hэн. Энэнь хүдэлмэришэн ангии таряашад хоёрой холбоо барисаа бэхижүүлхэ, общественгоо үйлэдбэрилгын хүсэ хүгжөөхэ хэрэгтэ нимагта шухала үүргэ дүүргээ. Партиин XIV, XV съездүүд ороноо социалис индустритай болгохо, хүдөө ажахыгаа хамтадхан хүгжөөхэ политика тодорхойлhон юм. Эдэ съездүүд троцкизмда, бусад оппортунис бүлэглэлнүүдтэ эсэргүүсэн тэмсэhэн, СССР-тэ социализм байгуулха ленинскэ түсэб хамгаалhан, бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы партиие элсүүлэн жагсааhан байгаа.

XV съездhээ хойшо, нэгэ hаа, ороной арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбүүд, үгышье hаа, тэдэниие тодорхойлон зохёохо директивэнүүд (XXI съезд дээрэ—долоон жэлэй түсэб тухай) съезд бүхэн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэг байhан. Общественэ хүтэлбэрилхы хүсэн болоhон манай парти гүрэнэй экономикые саашадань хүгжөөхэ, ажалшадай байдал улам hайжаруулха зорилготой, эрдэм ухаагаар шэнжэлэгдэн тодоруулагдаhан шэглэлнүүдые заажа үгэдэг.

КПСС-эй XX, XXI, XXII съездүүд партиин генеральна хараа шугам, мүнөө сагта ороноо хүгжөөхэ политическэ хараа бодол тодорхойлhон байха. Энэнь XXII съездын баталhан, КПСС-эй Программа —коммунизм байгуулгын программа дотор тодо hонороор найруулагданхай. Манай парти ленинскэ хараа шугамые хэлбэришэгүй, батаар хүтэлбэри болгон, Совет гүрэнэй хүсэ шадалые бүхы талаарнь хүгжөөхэ, экономико, эрдэм болон соёлые дэбжээхэ, социалис демократи үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, ороной бүхы хэрэг ударидалгада олониитые бүри эдэбхитэйгээр хабаадуулха, совет хүнүүдэй хэрэглэмжэ, ухаан бодолой эрилтэ бүри хүсэд дүүрэн хангаха арга нүхэсэл бүридүүлнэ. Советскэ Союзай Коммунис парти эдэ зорилгонуудые шиидхэхэдээ, интернациональна тон шухала уялгаяа дүүргэhэндэ тооложо. Юундэб гэхэдэ, социалис гүрэнэй экономическа хүгжэлтын ехэ байха тума, хүн зоной байдалай hайн байха тума дэлхэйн коммунис, национально-сүлөөлэлтын хүдэлөөнэй хуби заяанда, социализмын нэрэ хүндын бүхы дэлхэй дээрэ бэхижэлгэдэ социалис гүрэнэй нүлөөн бүри ехэ болохо байна бшуу.

КПСС-эй XXIII съезд партиин ээлжээтэ зорилгонуудые, шэнэ табан жэлэй түсэбэй гол даабаринуудые тодорхойлхо байна. Энэмнай партиин хүгжэлтэдэхи, коммунис байгуулалтые хүтэлбэрилдэг тэрэнэй үргэн ехэ ажал ябуулгадахи шэнэ, бүри дээдэ шата болохо. Түүхэтэ hайндэрэй — Агуу ехэ Октябриин 50 жэлэй ойн урда тээхэнэ зарлагдаhан тула даа, энэ съездын удха шанар бүри ехэ болоно.

Советскэ Союзай Коммунис парти зүhэн бүриин, элдэб эсын оппортунистнуудта—меньшевигүүдтэ, троцкистнуудта, бухаринецуудта, буржуазна националистнуудта эсэргүү тэмсэл дотор үргэн дэбжэhэн, батажан хатуужаhан түүхэтэй. Энэ тэмсэлдэ партиин съездүүд шиидхэхы үүргэ дүүргэдэг байгаа. КПСС-эй съездүүд хадаа харша бүлэглэлнүүдые, мөжонуудые суртал бодолой, эмхидхэлэй талаар эсэслэн бута сохиhон, партиин зэргые марксистско-ленинскэ hургаалай үндэhөөр нягтаруулан жагсааhан байха юм.

Коммунис парти арад зондо, тэрэнэй ухаан бодолдо, зохёон байгуулхы барагдашагүй хүсэндэнь ехээр этигэдэг. Партимнай өөрынгөө съездүүдэй ендэр дээрэhээ бүхы ажалшадай үмэнэ ажал ябуулгынгаа дүнгүүдые согсолон элидхэдэг, гансахан амжалтанууд тухай бэшэ, мүн дутуу дундануд, бэрхэшээлнүүд тухай, тэдэниие зайсуулха оно мүрнүүд тухай сэхэ руунь хэлэдэг юм.

Н. ЛОМАКИН.
(АПН).

Мэлс САМБУЕВ

БААТАР ЗОРИГТОШ ҺҮГЭДЭНЭМ

Амгалан сагаар
Аймаг нютагым сагаалан,
Агаар тэнгэрнhээ аалихан саhан
бууна.
Энэ мүнөө эгээ түрүүшынхеэ
санагаархин
Шэнэ жэлээ
шамгүйгөөр
найрлан hууна.
Арзын дээжэтэй
Анха түрүүшын духаряа
Ахамад ёhоор абашни үргэжэ
бодоо.
Уршалаата hаншаг рүүнь
нёлбоhод мухаряа,
Уйдхарай мүшэд боложо
ялалзана тодоор
Абагүй үхибүүдтээ hамганшни
мүнөө энхэрэн
«Абынтаа замаар ябаарайт» —
гэжэ хэлэнэ.
«Ажабайдалтнай
арюун хэрэгүүдээр эбхэрэн,
Аян замтнай
хододоо сэхэ байhай!»—гэнэ
Нанзат таабай гуламтынтаа гал
носоогоо.
Наядахи жэлээ Балма хүтшэн
угтана.
Үгэ бүхэниинь сэдьхэлэй гүн
сооhоо
Үе наhанайнь мэдэрэл шэнгэн
мултарна
«Хоёр хүбүүмни,
хоёр үетэншни,
Бата,
Хоротон дайсанhаа тоонтоёо
хамгаалхам гээд
Үнгэрhэн дайнай шуhан
түймэртэ шатан,
Үлгы газараа тэбэрин унаад,
угы бэлэй...
— Эрын дээдэ эрэ бэлэйш,
хүбүүмни.
Эмгэн минии нюдэнэй сэсэг
бэлэйш.
Эхэ бүхэнэй элье зүрхэ
хүлгүүлмэ
Энхэргэн үгэтэй,
ухаатай сэсэн бэлэйш...
...Хүбүүдэйм орондо
хүбүүмни боложо, Бата.
Хүнүүдэйл hайхан хүн байгааш
гэнэб.
Этигэлээ гээжэ,
үтэлhэн зүнтэг намда
Эгээн ехэ этигэлни байhандаш
этигэнэб...
...Үнгэрhэн дайнайнь үбшэнэй
шарха диилэжэ
Үлгы тоонтонь
эдэгээжэ шадаагүйшни
харамтай.

Хайран үхибүүдээ үншэрүүлээд
мүнөө ингэжэ
Хахасан ошобол, Санага,
шинии нарантай...»
...Шагна,
клубаймнай ендэр дээрэhээ
ханхинама
Шам тухай шүлэгөө Аюшамнай
уншана.
Үгэ бүхэниинь дарhиин утаагаа
анхилна.
Үгы нүхэрөө оогложо,
хэншьеб hугшана.
Дайнай тамын богоhо алхан
ороходоо,
Айлай басагадай дура hаял
мэдээ
(Арбан юhэн наhандаш шүтэхэб
хододоо!)

„Алдар Солын“ орденуудай кавалер Бата Микишкеевич Дамчеевэй мүнхэ дурасхаалда зорюулагдана.

Арбан юhэтэй байгааш,
арбан юhэтэй
Улаабхин,
бутаран байhан дайнай газарта
Гурбан дабаата зоригой харгы
шэлээш.
Үхэлэй хажууда, байлдаанда,
үбэлэй жабарта
Нүхэрэй эрхим нүхэр байhанаа
гэршэлээш.
Тиигэжэ изгэтэ коммунистын
нэрэдэ хүртөөш...
Тиихэдэ
омогорхол баярай долгиндо
абтан,
Сэдьхэлэй гүнhөө юу
хэлэhыешни мүнөөшье
Сэлеэнэйм hурагша бүхэн
хэлэхэл дабтан:
«Минин арбан долоодохи
гайхамшагта он,
Шинии ревкомдо наhанай
шалгалта барихаб.
Золой түлөө hүүлшын
добтолгодо орон,
Зоной түлөө илажа, гэртээ
харихаб».
...«Бата Дамчеевэй отряд
урагшаа!»—гэлдэн,
Багашуулай сэрэг
газаа добтолгоо эхилнэ.

Шэнэ жэлэй hаар үхибүүд
шэдэлдэн,
Шэн зоригоо саhата байлдаандэ
бэхилнэ.
...Гансааран зогсоном.
Газаа hаргама сагаан.
Гансаардахамни мүнөө намда
шухала хэрэгтэй.
Гансаардаhан hарааргаа огторгой
нам руу шагаан:
«Галабай үедэшье мүнхэш!»—
гэнэ хэбэртэй
Үнидэ мүнхэрhэн хүнүүдэй
нюдэдые мэтээр
Үндэрэй ододые
минии хараса бэдэрнэ.
Зэмэгүй ододойш урда,
Бата-аха,
хэтэдээ
Зэмэтэй байhанаа зүрхөөрөө
мүнөө мэдэрбэб.
Мүшэн бүхэн гэрэлтэ замдаш
hүгэдэн,
Душэн hайхан гэрэлээр носон
яларна.
Уурла,
зэмэлэ!—
заримдаа хэлэhэн лэ үгэдэм
Хуурмаг бодол нюулгаатан
байхадаа—
ямар бэ?!
Хундагын орондо
эрын hэшхэл үргэжэ,
Худал бэшэ,
үнэн үгэ хэлэнэб.
Одо мүшэдэйш орьёл үндэртэ
мүргэжэ,
Орьёлон байhан hаналаа шамда
дэлгэнэб:
«Хайрлангүй, намай, Бата-аха,
шэрүүнээр зэмэлэ!—
Хайран сагаан hэшхэлдээ
урбаадшье үзөөб.
Айдар наhам зоригой дуугаар
зэдэлэ!—
Аймхай нэгэнhээ айжа нэгэтэ
хүлзөөб.
Хүнгэн алдар суудa хүртэхые
хүсөөд,

Мүнгэн зөөриhөө амсан
hогтоодшье абааб.
Айлайм буурал сагаан үбгэдhөө
үшөө
Ахамад мэргэшүүл үгы юм гэжэ
мартаад ябааб.
Зүрилдөөн соогуур төөрихэдөө—
шамай ооглонгүй,
Зүггүй удаан харида дэмы
зайгааб.
Алдар габьяаешни
амидыдаш
хүсэд ойлгонгүй,
Аhан ёhотоор сэгнэн
хүндэлдэггүй байгааб.
Золдоо дашууржа сэнгэн
ябахадаа
огтолон
Зобоhон, тулиhан хүнүүдые
обёордогшьегүй бэлэйб.
Уйдаhан нүхэртөө гараа
hарбайнгүй, ёгтолон
Урдаhаань хараад,
тойроод гарадагшье hэм
бэлээр...»
Шэнэ жэлэй үүдэнэй дэргэдэ
зогсожо,
Шэг замайнгаа ондоо болоhые
мэдүүлнэб.
Шэн габьяашни зүрхэндэм
дүлэтэн носожо,
Шэнэ аласта
намайе дуудан мэгдүүлнэ.
Сахилгаандли
зуралзаад үнгэрhэн наhаншни,
Бата-аха,
Санагаархинай зүрхэ сэдьхэлдэ
хододоо үлөөд,
Золой хэтэ мүнхэдөө мандахын
түлөө
Зоной этигэлэй түүдэг боложо
шатаха!
...Амгалан тэнюун сагаар
айлыем сагаалан,
Агаар тэнгэриhээ одод hүрэлдэн
бууна.
Энэ мүнөө эгээ түрүүшынхеэ
санагаархин
Шэнэ жэлээ
шамгүйгөөр найрлан hууна.

МОСКВА. «Нюдэндэ харагдадагүй Китеж хото болон Феврони басаган тухай домог» гэжэ зүжэгые ССР Союзай Ехэ театр табиhан байна. Энэ хадаа Н. А. Римский-Корсаковой эгээн лэ хожомой, эгээн лэ орёо оперэнуудай нэгэн юм. Энэ оперо ниислэлэй сценэ дээрэ 30 жэлэй турша соо табигдаагүй байгаа. Оперын гол партинуудта солистнууд Т. Милашкина (Феврони), Е. Райков (Всеволод), А. Ведерников (Юрий тайжа), В. Петров (Гриша Кутерьма) гэгшэд наадана. Зураг дээрэ: дээдэ таладань — зүжэгэй хоёрдохи үйлэhөө сценэ. Тэг дундань Т. Милашкина; доодо таладань—зүжэгэй сценэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ЗУРАГЛАЛ

БАТА БУЯНТУЕВ, ЮРЫН СЭРЭГШЭ

Улаан-Үдын аэропортын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда авиатехник Н. И. Чепезубов хүндэтэй болоhоор ушанай. КПСС-эй XXIII съездын угтамжалдэ ажалай вахтада жагсаад, самолёдуудые hайнаар заhабарилна. Зураг дээрэ: Н. И. Чепезубов.

Д. КАПУСТИНАЙ фото.

1942-ДОХИ ОН hЭН. Генерал Беловой морин корпус фронтын түрүү линиhээ амаралтада гаргагдаба. Энэ хирэдэ олон сүүдхэдэ байлдаан сооhоо гараагүй корпусой үсөөрhэн жагсаалда холын Сибирьhээ залуу сэрэгшэд ерэбэ.

Бата Буянтуев капитан Бухтояровай нэгэдэхи гвардейскэ морин эскадрондо тудаа. Амаралта унжагайрбагүй. Фронтдо дабшаха гэhэн захиралта ерэбэ.

Бухтояровай эскадрон Жиздрэ гүрэнэй зүүн эрьеын ойн соорхойдо дайшалхы позици эзэлбэ. Энэ hүни морин сэрэгшэд унтааашьегүй ха. Мүрэн тээhээ хүйтөөр даана. Заримдаа моридой аалзая инсагаалха соностоод абана. Тиигээд дахин намдуу болошоно. Бата баhа нюдөө анибагүй. Холын мүшэдые шэртэн, өөрынгөө бодолдо дарагдана.

Үүр сайжа эхилбэ. Час болоод эскадрон добтолгодо ороxo. 6 минутын үнгэрхэдэ хэн нэгэнэйнь ами наhанай мүшэн унтарха. Теэд Бата үхэлhөө айнагүй: энээн тухай үни урда өөрынь шиидхэбэри абтаа юм...

Харлаhан ой дээгүүр ракетын ошон дугаагтан дэгдэшэбэ. Тэрэ дары манай үхэр буунууд нэрьежэ, байлдааншье эхилбэ! Бата морин дээрээ hүрэн гараhанаа hанадаггүй. Ганса моридой түбэрөөн. «Ура!» хашхараан, hомонуудай гиигагаан шэхэндэнь мүнөө болотор шэнхинэдэг.

Дайсад бута сохигдон тэрьедээ бэлэй. Морин сэрэгшэд фашистнуудые хорин модон соо мүрдэжэ, нэгэ үндэршэг нэрэгүй добо эзэлбэ. Моридшье далда абаашагдажа, ябагашалhан сэрэгшэд окопуудые малтаба. Үхэр буушад хүрэжэ ерэбэ.

Наранай гарахада добо тойроод ганхан унаhан хүнүүд, морид харагдаба. Минэ, снарядуудаар хахалагдаhан газар дээгүүр дариин нияр үшөө дэгдээгүй манатана. Фашистнууд удаан хүлеэлгэбэгүй. Танкнуудай хойноhоо hогтуу солдадууд галзуу нохойдол хашхаралдана, hүхирэлдэнэ. Гвардеецүүд тэдэниие дүтэхэнэ оруулаад лэ, галаар хиргана. Булад танкнууд шатан, дэлбэ hүрэнэд.

Тэрэ үдэр фашистнууд олон дахин добтолгоёо дабтаа hэн. Гвардеецүүд алхамшье сухарибагүй.

Алтан октябрь хүрэжэ ерэбэ. Гвардеецүүд хоёр hара соо эзэлhэн добоёо дайсадта үгэбэгүй. Бата Буянтуев хоёрдохи hараяа морин корпусой связнойн тушаалда угтаба.

Нэгэтэ үглөөгүүр фашистнууд дахин добтолгодо ороо. Добо снарядуудай утаанда бүрхөөгдэшэбэ. Тооhо шоройн, дариин утаанай хиибараан... «Тигрнүүд» үрхирэлдэнэ, үхэлтэ галаар сасана. Эскадроной командир Бухтояров hомондо дайрагдан унашаба. Капитан Суровцев эскадрониие даажа абана. Бата дивизиин штабтай телефоноор хөөрэлдэжэ, заабари, захиралтануудые абана. Хоолойнь hөөлдэшэhэн байгаа. Заримдаа автомадаа абажа, дүтэ ороhон фашистнуудые хиргана. Дайсад добые эзэлжэ баhа шадабагүй.

Энэ байлдаанай hүүлээр Бата Буянтуевые дивизиин штабта эльгээхэ гэhэн захиралта абтаба. Теэд гансашье Бата уригдаhан бэшэ.

Долоодохи гвардейскэ морин дивизиин командир полковник Васильев өөрөө Байгалай эрьеhээ ерэhэн сэрэгшын үбсүүндэ «Габьягай түлөө» гэhэн медаль зүүлгээ hэн.

Хойто үдэрынь дахин шэнэ сэрэгшэд ерэжэ, тэдэнэр дивизиин эскадрон бүхэндэ хубаагдаба.

«Манайшье эскадрондо шэнэ хүнүүд бии. Буряадуудай түхэлтэй хоёр наhажаалшаг сэрэгшэдые харажархибаб. Тэдэнэрые буряадууд бэшэ гэжэ нэгэшье hэжэггэнгүй, өөрынхеэрээ нэрэнүүдыень асуубаб. Теэд... теэд тэдэнэрни гайхангяар энеэбхилбэд»,—гэжэ Бата Буянтуев хэлээ hэн. Наhаараа ахашаг хүниинь Джабековби гэжэ хэлээд, нүгөөдэеэ заажа: «Энэ минии нүхэр Джамбулов» гэжэ нэмэбэ. Тиихэhээ хойшо тэдэнэр hалгаашагүй хани нүхэдүүд боложо, амаралтадашье, үхэлтэ байлдаандашье хододоо сугтаа бэлэй.

1943-дахи оной февраль hара. Бата Буянтуев взводой командир болонхой.

Синельниково гэжэ түмэр замай станци эзэлжэ ерээд, зогсонгүйгөөр Запорожец городые абаха гэhэн захиралта эскадроной командир капитан Суровцевто үгтэбэ. Тэрэ үдэр эскадрон хэдэ дахин добтолгодо ороhон байгаа, гэбэшье урагшаа дабшажа шадабагүй. Фашистнууд hайн позицитай байhанhаа морин сэрэгшэдэй дабашагүй улаан галаар угтаа бшуу.

Энэ үхэлтэ байлдаан долоон үүдхэ үргэлжэлбэ. Ахалагша сержант Бата Буянтуевай взводто эройдоо 15 хүн үлөө. Бусадшье взводуудта хүнүүд олон бэшэ. Полкын командир майор Егоров бүхы эскадронуудта сухариха гэhэн захиралта үгэбэ. Сухарилта халхалалгые Суровцевой гвардеецүүдтэ даалгаха тэжэ шиидхэгдэhэн байгаа. Үдэшэлэн капитан Суровцев ахалагша сержант Буянтуевые уриба.

— Бата Буянтуевич,—гэжэ капитан тэрээндэ нүхэрэй ёhоор хандана.—Харюусалгата даабари үгэхэмни. Хажуудаа хоёр хүниие өөрынгөө дураар шэлэжэ аба... Капитан Батые шангаар түбэрибэ. Хүнэй нимэ даабариhаа амиды бусаха гээшэ эрээнэй-заряанай гээшэ.

Ахалагша сержант Джабеков Джамбулов хоёрые шэлэжэ абаба. hүни соо тэдэнэр шоссейн хажууда hайн байра оложо, түхеэрэлгэ бэлэдхэбэ. Эндэhээ, үндэршэг газарhаа, тойроод hайнаар хаража боломоор. Хоёр пулемёт тодхогдобо.

Эскадрон сухарижа эхилбэ. Фашистнууд энээниие ажаглабагүй. Гэнтэ тэдэнэр добтолгодо оробо. Ябаган сэрэгшэд, зуугаад солдадууд гурбан зоригтойшуулда ойртоно. Джамбулов Джабеков хоёр пулемёдуудтаа зэhэшэнхэй, буудахаар бэлэн хүлеэнэд. Буянтуев захиралта үгэхэеэ мэгдэнэгүй: бүри ойро орог лэ, нэгэниинь-шье тэхэрижэ шадахагүй!

— Буудагты!—гэжэ Буянтуев хашхараад, дайсадые автомадаараа хиргаба. Хэдэхэн минута соо фашистнуудhаа юуншье үлөөгүй гэхээр, заримадынь мүлхин сухаринад, шархатаhан заримадынь ёлолдон hүхирэлдэнэд.

Удангүй танкнууд гаража ерэбэ. Нэгэн, хоёр, гурбан...

— Гранатануудые бэлдэхэ! — гэжэ ахалагша сержант хатуу хоолойгоор захирба.

— Нэгэшье танк манине ходо гараха ёhогүй! Үхэхэбди, харин сухариха эрхэгүйбди!

Танкнуудай хойноhоо солдадууд автомадаар буудан гүйлдэнэ. Гвардеецүүдэй пулемёдуудай аблан замханагүй. Гурбан эрэлхэгүүд танкнуудые арбан табан метр ойро оруулба. Түрүүшын гранатанууд шэдэгдэбэ. Хоёр түмэр арьяатан шаташаба. Теэд Джабековэй пулемёт абяагүй болошобо. Пулемёдой саана Бата хэбтэбэ. Фашистнууд тэсэбэгүй. Гэдэргээ гүйлдэшэбэд. Гэнтэ гвардеецүүдэй хажууда снаряд тэhэршэбэ. Джамбуловай толгой үбсүүн дээрээ унашаба. Буянтуев нүхэдөө шинельнүүдээр хушаад, документнүүдыень абажа, hүүлшынгээ hомые дайсад руу эльгээжэрхёод, гэдэргээ мүлхибэ. Өөрынхидөө үдэшэлэн хүсөө hэн.

Энэ байлдаанай түлөө ахалагша сержант засаг түрынгөө дээдэ шангаар—Ленинэй орденоор шагнагдаа hэн.

Теэд энэ шан эзэнээ олобогүй. Нэгэ халуун тулалдаанда Бата Буянтуев хүндөөр шархатажа, госпитальдо олон hара соо хэбтэhэнэй hүүлээр гэртээ бусаа hэн.

***

Үглөө бүри Улаан-Үдын Матросовой нэрэмжэтэ поселогой үйлсөөр буурал сагаан толгойтой хүн аалзяар алхалдаг. hайнаар ажаглан хараа хадатнай, нэгэ хүл дээрээ заахан доголхо. Энэ хүн Бата Буянтуевич Буянтуев гээшэ.

К. ИЛЬИН.
Н. МАДУЕВ.

Буряадай республикын ниислэл хото Улаан-Үдэдэ революциин урда тээ баяшуулай мэдэлэй шэл хайлуулдаг, пивэ гаргадаг жэжэхэн заводуудһаа бэшэ, промышленнэ ехэ предприяти байгаагүй. Имагтал совет засагай үедэ ниислэл хотомнай хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэжэ захалаа. Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй эгээл томо предприятинууд болохо Ленинэй орденто ЛВРЗ, мяха-консервын комбинат гэхэ мэтын ехэ завод, фабриканууд бии болоо.

АЖАҺУУДАЛАЙ ШУХАЛА ТҮХЕЭРЭЛГЭНҮҮД

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада түрэл городтомнай барилгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Хооһон тала байһан газарта олон дабхар гэрнүүдтэй шэнэ үйлсэнүүд зурылдана, үмхиржэ захалһан модон гэрнүүдэй һууринуудта гоё һайхан ордонууд бодхоогдоно.

Городоймнай хүгжэн һалбархатай хамта хүн зоноймь тоо ехээр олошорно. Городой ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хангаха түхеэрэлгэнүүдые байгуулха талаар барилгашадай урда ехэ зорилго табигданхай тээшэ. Манай барилга-хабсаралгын 2-дохи управлени городой канализаци барижа эхилһээр нилээд үнихэнэй. Үшөө Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай урда тээ городоймнай ажалшадай ажаһуудалда шухала хэрэгтэй канализациин проект табигдажа эхилһэн аад, һая болотор баталагдаагүй байһан. Городой ниитын канализаци гол түлэб 1960 онһоо баригдажа эхилээд, нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдэбэ.

Городой Октябрьска райондо канализациин түрүүшын ээлжээн баригдажа дүүрээд, ашаглалгада үгтэнхэй. Тэрэнэй ашаар энэ районой ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ һайнаар хангаха хэрэгтэ ехэ алхам хэгдээ гээшэ. Байрын, мүн ажаһуудалай бусад түлөөһэн нилээд ехээр хямдарһан байна. Гадна нооһо угаадаг, сэмбэ нэхэдэг фабриканууд, бусад предприяти Октябрьска районд олон туладань канализациин барилгые заатагүй үргэдхэхэ шухала байһан.

Мүнөө баригдажа байһан городой канализационно системын хоёрдохи ээлжээн Советскэ районой ажалшад болон бусад предприятинуудые хангаха юм. Гэбэшье, элдэб бэрхэшээлнүүдэй тохёолдоһон дээрэһээ хоёрдохи ээлжээнэй барилга ехээр унжагайржа байна. Зарим түхеэрэлгэнүүдэй проектнүүдые зохёолго үшөө 1963 ондо дүүргэгдэхэ байһан аад, мүнөө болотор байхагүй. Улаан-Үдын горсоведэй коммунальна ажахын таһаг ямаршье хэмжээ абанагүй.

Городой Советскэ районд баригдажа байһан канализационно системэ ба насосно станци байтша ондо ашаглалгада үгтэхөөр хараалагдана. Теэд ниитэ городой сэбэрлэлгын түхеэрэлгын баригдажа дүүргэгдээгүй һаа, Советскэ районд канализаци ашаглагдахагүй байна.

Хэнэйшье мэдэхээр, Улаан-Үдымнай газарай нюруугай хадалиг байһан тула хэдэн насосно-станцинуудые бариха хэрэгтэй. Һүүлэй үедэ Советскэ үйлсөөр, Сэлэнгын эрье шадар бодхоогдожо байһан насосно станциин барилга ехээр унжагайржа, хараалагдаһан саг болзор соогоо ашаглалгада үгтэхэгүй шахуу болоо. Үшөө тиихэдэ дурсагдагша районд баригдаха 13 коллекторнүүдэй зариманиинь бэлэн болоогүй («Победа» проспектээр, «лесная», «рабочая» үйлсэнүүдээр), тэдэнэй барилга түргэдхэхэ шухала.

Канализационно системын үгы дээрэһээ бороо, саһанай уһан городой үйлсэнүүдээр дайралдаһан тээшээ урдажа, ариг сэбэр сахиха хэрэгтэ ехэ түбэг татадаг байһан. Барилга-хабсаралгын 2-дохи управлениин хүдэлмэришэдэй мүнөө бэелүүлжэ байһан ажалаа дүүргэхэдэнь, эдэ дутагдал сүм усадхагдаха байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ барилга-хабсаралгын 2-дохи управлениин барилгашад КПСС-эй XXIII съездын хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсан, түрэл городойнгоо канализациин бүхы барилгануудые хараалагдаһан саг соонь дүүргэхын түлөө тэмсэнэ.

М. БИЛЬДУШКИНОВ,
барилга-хабсаралгын 2-дохи управлениин инженер.

АБАРАГШЫ... АША

Байгша оной февралиин ... Эрхүүһээ Наушка орожо ... пассажирска поезд Мысовая ... цида туласа ерэбэ. Тус стан... кондукторска резервын хү... рилэгшэ Николай Федорович ... мазкин перрон дээгүүр ябат... халтираад, ерэжэ ябаһан пое... урдахана түмэр харгы дээрэ ... шаһан байна. Паровозой маши... Георгий Сергеевич Шапов... харгын дунда унашаһан хү... 15—20 метр дүтэ хүрэжэ ер... хойноо харажархиба. Гансад... ровозоо тормозлон, тэрэ хү... аюулһаа абарха гэһэн байга... һаань, туһа болохогүй байшо...

Тэрэ үедэ перрон дээрэ ж... лажа байһан милициин сер... Виктор Яковлевич Максимов ... жэ ошоод. Помазкинай па... доро орохынь тэндэ тэрэниие ... жуу тээшэнь зайлуулха м... өөрөө халтиржа унаад, па... доро орошон алдаа.

Аюулһаа абарагдаһан Пома... машинист Шаповалов, мүн ... ушаралые хараһан пассажи... Улаан-Үдэ станциин милици... нейнэ таһагай милициин сер... нүхэр Максимовта ехэ баяр ... гэбэд.

А. ПОТЕХИ...
Улаан-Үдэ станциин милици... линейнэ таһагай начальни... орлог...

ХИЛЫН СААНАҺАА

РАДИО ТЕЛЕГРАФ ТЕЛЕФОН

Ташкентын Декларации һайшаагдаба

ДЕЛИ, февралиин 22. (ТАСС). Индиин парламентын дээдэ палата—Штадудай совет—Ташкентын Декларациие мүнөөдэр һайшааба. Энэ Декларациие арадай палата үсэгэлдэр һайшаагаа һэн.

Индира Гандиин мэдүүлгэ

ДЕЛИ, февралиин 22. (ТАСС). Индиин парламентын арадай палатын заседани дээрэ Индиин премьер-министр Индира Ганди мүнөөдэр иигэжэ мэдүүлээ. Вьетнамдахи тулалдаанай аюултайгаар үргэдхэгдэжэ байһанда һанаагаа зобожо байһанаа США-гай вице-президент Хэмфритэй хэлсээ хэхэ үедөө би Индиин зүгһөө элирхэйлэн мэдүүлээб. Вьетнамай асуудал шиидхэхэ зам олохые Индиин хүсэжэ байһан тухай, «энэ шиидхэбэридэ Женевскэ хэлсээнүүдэй эрхим һайн үндэһэ һуури боложо үгэхэ байһан» тухай премьер-министр мэдүүлээ.

Скопле шадар газар хүдэлбэ

БЕЛГРАД, февралиин 22. Югославиин Скопле городтохи сейсмическэ станциин приборнууд зургаа шахуу балл хүсэтэйгөөр газарай дорьбоһые үсэгэлдэр үдэшэ бүридхэлдэ абаа. Мүнөө үглөөгүүр 4—5 балл хүсэтэй, шэнэ дорьбоон болоһон байна. Газарай хүдэлэлгын алинайншье эпицентр городһоо хойшоо 20 километртэ гэжэ тодорхойлогдоо. Газарай дорьбоон материальна хохидол ушаруулаагүй.

1963 оной зун газар хүдэлжэ Скопле городые һандаргахадаа, 9 балл хүсэтэй байһан юм.

НЬЮ-ЙОРК, февралиин 22. (ТАСС). Кубада эсэргүүгээр экономическа хашалта хэхэ гэһэн американ политика Кубын Республикые экономическа талаар хашажа һалгааха зорилготой юм. Энэ хадаа уласхоорондын али бүхы ёһо гурими эбдэһэн ябадал болохоһоо гадна, худалдаа наймаанай, хүгжэлтын талаар Женевскэ конференциин гол ёһонууд болон һанамжа дурадхалнуудта тааралдаһагүй гээд Кубын революционно правительствын меморандум соо хэлэгдэнэ. Худалдаа наймаанай болон хүгжэлтын талаар соведэй һаяхан дүүрэһэн гурбадахи сессидэ хабаадаһан Советскэ Союзай делегациин гуйлтаар энэ меморандум соведэй тусхай документ болгогдожо, ООН-ой гүшүүдэй дунда тараагдаһан байна. Энэ документ дотор найруулагдаһан хараа бодол тухай соведэй сесси дээрэ Кубын Республикын ажаглагша хэлэһэн байгаа.

США-гай экономическа хашалта хэхэ замые хааха

Меморандум соо иигэжэ хэлэгдэнэ. Кубада эсэргүү экономическа хашалта хэхэ талаар США-гай правительствын бэелүүлдэг политика Женевскэ конференциһээ хойшо хуушаараа үлэхэһөө гадна, шэнэ түхэл маягуудтай боложо байнхай.

Кубын Республикатай дипломатическа, консульска болон худалдаа наймаанайнгаа харилсаае таһалдуулхыень Латиин Америкын оронуудые баадхаха зорилгоор нэрэ хүндэеэ хухарһан американ гүрэнүүдэй организациие хэрэглэн, США-гай правительствын хэдэг баалалтанууд болон заналтанууд; худалдаа наймаанай талаар хорилтонууд, тэрэ тоодо Кубада эльгээгдэхээр хараалагдаһан эм домыешье хорилго; гурбадахишье ороной судианууд болон суднануудые ябуулгын компанинуудта эсэргүүгээр Вашингтоной хэдэг хашалтанууд; хариин тугтай суднануудта Хойто Америкын газар дээрэ шэбээлһэн Кубын революцида харша этэгээдүүдэй добтолго—эдэ бүхы баримтанууд хадаа Холбоото Штадуудай правительствын дээрмэшэн ёһоной политика бэелүүлдэг байһыень элеэр гэршэлжэ үгэнэ.

Хэтэрхэдээ США хадаа Кубын түүхэй эдээр бүтээгдээ гэжэ һэжэглэгдэһэн эд бараае гурбадахи оронһоо худалдажа абалгые хориһон байха юм. Энэ ушар Холбоото Штадуудай тааруугүй ааша гаргадаг байһые гэршэлжэ үгэнэ.

США-гай правительствын «амгалан ёһоной добтолго» гээшэ Вьетнамдахи дайн байлдаае үргэдхэхэ шэнэ бэлэдхэлые далдалха зорилгоор хэрэглэгдэдэг байгаа. Энээн тухай уласхоорондын байдалаар шэнжэлэгшэд бэшэнэ, карикатуристнууд тайлбарилна. Уран зурааша Лонгын зураһан «Үндэгэеэ даража байһан тахяа гү?» гэжэ нэрэтэй зурагые Америкын «Миннеаполис трибюн» гэжэ газетэ толилһон байна.

ГАНЫН ЗАЛУУШУУЛАЙ НАЦИОНАЛЬНА ҮДЭР

АККРА, февралиин 22. (ТАСС). Ганын «Залуушуулай национальна үдэрые» бүхы орон баяр баясхалантайгаар тэмдэглээ. Энэ гайхамшагта ушарта зорюулһан митингнүүд, суглаанууд городууд болон тосхонуудта, промышленна предприятинуудта, эмхи зургаануудта болоо. Ганын мэргэжэлтэдэй олонхинь залуу үетэнэй түлөөлэгшэд юм, тэдэнэй дунда совет һургуулинуудые дүүргэгшэд үсөөн бэшэ. Ороной ажабайдалда Ганын залуушуул эгээн лэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг.

Үдэрынь ниислэлэй түбтэ «Хара одоной» талмай дээрэ олон зоной хабаадалгатай митинг болоо. Ганын залуушуулда Ганын президент Кваме Нкрумын хандаһан бэшэгые Наукын болон дээдэ һуралсалай министр Кваку Боатенг уншаа. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: «Орон дотор социализм байгуулха талаар, Африкые сүлөөлхэ, тэрэнэй нэгэдэл хангаха талаар өөртэнь даалгагдаһан үүргые дүүргэхэ эгээн лэ үргэн арга боломжые залуушуулда арадай конвентын зонхилхы парти, Ганын правительство олгоһон байна». Залуушуулай бүхэдэлхэйн фестивалиин болохоо байһанда тогтоходоо, өөртэнь үзүүлэгдэһэн этигэл найдабаряар Гана омогорхоно, энэ фестивалиин амжалтатайгаар үнгэрхын тулада бүхы хүсэлэл оролдолгоёо гаргаха гэжэ президент онсолон тэмдэглээ. Колониализмын хүсэнүүдтэ эсэргүүсэн баатарлиг тэмсэл хэжэ байһан Ази, Африкын, Латиин Америкын залуушуулай сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ талархажа байһан тухайгаа Ганын залуушуул мэдүүлнэ гээд митинг дээрэ баталан абтаһан резолюци соо хэлэгдэнэ.

Мавританиин правительство шэнэдхэгдэбэ

ПАРИЖ, февралиин 22. (ТАСС). Мавританиин ниислэлдэ правительствые зарим тэды хубилгаба гээд Франс Пресс агентствын корреспондент Нуакшодһоо дамжуулна. Табан министр, тэрэ тоодо гадаадын хэрэгүүдэй болон национальна оборонын министр Мухаммед Ульд Шейх правительстваһаа гаргагдаа.

Индонезиин Министрнүүдэй Кабинедтэ һэлгэлтэнүүд болобо

ПАРИЖ, февралиин 22. (ТАСС). Министрнүүдэй Кабинедтэ хэдэ хэдэн һэлгэлтэнүүдэй болоһон тухай Индонезиин президент Сукарно Джакартын радиогоор үсэгэлдэр үгэ хэлэхэдээ мэдээсээ гээд Джакартын радиогой мэдээсэлдэ үндэһэлэн, Франс Пресс агентствын корреспондент Сингапурһаа дамжуулна. Оборонын шэнэ министрээр Насутионой орондо генерал-майор Сарбини, тэрэнэй орлогшоор генерал-майор Муршид томилогдоо. Насутионой эзэлжэ байһан Индонезиин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй генеральна штабай начальнигай тушаалай усадхагдагдаһан тухай Сукарно мүн лэ соносхоһон байна. Министрэй—Далайн-сэрэгэй флодой командалагшын тушаалһаа вице-адмирал Мартадинат гэгшын гаргагдаһан, тэрэнэй орондо адмирал Мульяди гэгшын томилогдоһон тухай мүн лэ мэдээсэгдэнэ.

ДРВ-гэй МИД-эй МЭДҮҮЛГЭ

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамай Демократическа Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министерство мэдүүлгэ толилжо, Фонг-Салиие (Лаос) американ самолёдуудай һаяхан бомбодоһые болон буудаһые буруушааһан байна. ВИА агентствын февралиин 21-дэ дамжуулһан мэдүүлгэ соо иигэжэ хэлэгдэнэ. Фонг-Салиие бомбодоһон, буудаһан ушар хадаа дайн байлдаае Лаосой газар дээрэ дэлгэрүүлхэ зорилгоор Холбоото Штадуудай хэһэн шэнэ алхам болоно. Энэ ааша хадаа Лаосой бүрин эрхэдэ халдан ороһон, Лаос тушаа 1962 оной Женевскэ хэлсээнүүдые эбдэһэн ябадал болоно.

Урда Вьетнамай патриодуудай амжалта

ХАНОЙ, февралиин 22. (ТАСС). Январиин 28-һаа февралиин 7 хүрэтэр Урда Вьетнамай национальна сүлөөрэлгын армиин сэрэгшэд, партизанууд Куангнгай провинцида дайсанай 539 солдадые, тэрэ тоодо 409 американецуудые хүлһөөнь буулгаа. Мүн энэ үе соо тэдэнэр дайсанай 15 самолёдые буудажа унагааһан байна. Урда Вьетнамай патриодуудай «Освобождение» гэжэ информационно агентствын дамжуулгануудта үндэһэлэн ВИА агентство энээн тухай мэдээсэһэн байна.

Ньоно саазалуулан алуулхаар шиидхэгдэбэ

ПАРИЖ, февралиин 22. (ТАСС). Индонезиин радиогой дамжуулгада үндэһэлэн, Франс Пресс агентствын корреспондент Джакартаһаа иигэжэ мэдээсэнэ. «Сентябриин 30-най ушарнуудта» хабаадаа гэжэ гэмнэгдэһэн Индонезиин Коммунис партиин ЦК-гай политбюрогой гэшүүн Ньоно гэгшые саазалан алаха гэһэн шиидхэбэри сэрэгэй трибунал үсэгэлдэр үдэшэ гаргаа. Ньоно үршөөхэ тухай гуйлтые республикын президент Сукарнода 30 үдэрэй турша соо барижа шадаха байна.

И Хоа

Кхе Сань гэдэг талаһаа ерэһэн булимтарагшад Дабаан өөлэ добтолбод. Сүлөөлэгдэһэн Куанг-Чи гэжэ район руу дабшаха түсэбтэй байгаа ха. Сүлөөрэлтын зэбсэгтэ хүсэнүүд партизан отрядуудтай нэгэдэн, дайсанай добтолгые гэдэргэ сохижо байба. Нэгэ һүни соо А Ман хадын тосхондо хүрэжэ, тэндэһээ газаршаниие абаад, Таку сэлеэн ошохо гэһэн дайшалхы захиралта манай ротодо үгтөө. Иигэжэ дайсанайнгаа ара талада гараад, булимтарагшадай гол хүсэндэ добтолго хэхэ таарамжатай зохид газар эзэлбэбди.

Харанхы һүни. Шэбир һабир бороо ороно. Хэдэн хадануудые дабабабди. Шулуун хабсагай дээгүүр абиран дүүлин гарабабди. Хахад һүниин хойно манай рото тосхон айлда хүрэбэ. Манай ерэһэн тухай мэдээн айхабтар түргөөр бүхы сэлеэн соогуур тарашоо. Тосхон айлай хүн зон маниие амаршалхаяа үйлсэдэ гараа һэн. Орожо дулаасахые, хоол барихые манай сэрэгшэдые урина. Теэд, бидэнэр замаа саашань үргэлжэлүүлхэ байгаа бшуубди. Гартаа жада бариһан партизан эхэнэртэ хандан:

— Сэрэгэй комитедые ударидагша хаанаб—гээд һурабаб.

— Булимтарагшадтай тэмсэхээр партизануудтай хамта ошоо.

— Сэрэгэй комитедһээ хэн нэгэн үшөө бии гү?—гэжэ манай политхүтэлбэрилэгшэ асууба.

— Түрүүлэгшын орлогшо бии. Уулзаха гээ гүт?

Сэрэгэй комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Конг манда газаршанай хэрэгтэй байһые мэдэхэдээ, удаан бодолгото болобо. Тиигээд, толгойгоо һэжэрэн:

— Ягаа хэрэггүй сагта хүрэжэ ерэбэ гээшэбта, харгы мэдэхэ хүнүүднай бултадаа мүнөө үгы байнал, —гэбэ.

— Маниие газаршалжа, ой хүбшэ соогуур дахуулха нэгэшэ хүн бүхы тосхондотнай олдохогүйнь гээшэ гү?

Таку сэлеэн хүрэтэр уйтахан зүргэ харгы бии юм. Харгын хажуугаар дайсад хоргодонхой байдаг. Эдэ бүгэдые һайн мэдэхэгүй хүн Сүлөөрэлтын сэрэгэйхидые дахуулжа ябахагүйл. Конг модо абаад, түүдэгэй гал удхална. Гал һаруулаар дүлэгэн, барбагар нидхыень, хара нюдыень элихэнээр харуулба.

— Конг, юун болооб?—гэжэ, нэгэ хонгёо хоолойтой хүн асууба.

— Таку ошохо хэрэг гараа,—гэжэ Конг һүлэмхихэнөөр харюусаба.

— Юундэ?

— Юу асуунаш! Булимтарагшадые һүнөөхэеэ.

— Би ошуужаб,—гэжэ нүгөөдэхинь харюусана.

— Ши харгы мэдэхэ хүн гүш?

— Мэдэхэ.

Гартаа буутай залуу эхэнэр түүдэгэй хажууда ерэбэ. Зурагар улаан буд хүбөөтэй хүхэ пулаадаар ара нюргандаа заахан үхибүүгээ барижа уяһан байба. Суглараад байһан хүнүүдые бултыень шартэн хараад, тэрээнһээ хүнэй юумэ һурахаһаа түрүүн, шэшэргэнэһэн хоолойгоор Хоа эхилбэ:

— Отрядай харгышан боложо шадахаб. Бага ябахадаа гэртэхинээрээ Такуда байһан хүм. Дайсанай хоргодолог газарнуудые үбгэмни намда харуулжа үгөө. Би һайн мэдэхэ болооб.

— Шинии эжышни үбшэн бшуу, —гэжэ Конг хэлэбэ.

— Теэд яагааб. Сүлөөрэлгын армиин сэрэгшэдые Таку абаашаагүй һаам, энээ руумнай дайсан ерэжэ, бултыемнай хюдаха гүбэ...

— Басагаа яахабши? Булимтарагшадтай манай саг үргэлжэ хэжэ байдаг жэжэхэн буудалдаан тухай бэшэ, харин шанга тулалдаан тухай хөөрэлдөөн боложо байна бшуу.

— Нюргандаа басагаа үргэлжэ ябаашье һаа, мүрдэлгэшэдые хюдалсажа шадахаб,—гэжэ харюусаба.

Бүгэдэ абяагүйнүүд. Бодолгото болоһон командирай толгойгоо һэжэрэн байхыень харабаб.

— Али хүгшөөдэ басагаяа орхихо гүш даа?—гэбэ Конг.

— Басагаяа холол хажуудаа абажа ябахаб,—гээд Хоа сэхэ харюусаба.— Манай тосхоной нэгэш эхэнэр үхибүүгээ хүндэ орхижо ябаагүй юм. Тулалдаанай үедэ басагантаяа суг ябаагүй һаа, сэдьхэлни амар байхагүй...

Һүниин гурбан час болоод байба. Таку сэлеэн ошохо замдаа паатабал, дайсаниие баринштуулха байна бшуу. Теэд үхибүүтэй И Хоае яажа газаршан болгохобши?

— Һайн даа, нүхэр И Хоа, бэрхэшээлһээ маниие гаргаха гэһэн һайн һайхан эрмэлзэлтэй байгаа ха юмши, —гэбэб.—Бидэ ондоо газаршаниие олохобди.

— Та буруу юумэ хэлэнэт! Эхэнэр хүн харатан дайсантаяа тэмсэхэ эрхэтэй. Бидэ эхэнэрнүүдые, манай үхибүүдые Америкын солдадууд, Сайгоной булимтарагшад хайрлана аал?—гэжэ Хоа толгойгоо омогоор үргэн, дуугарба.

Би дуугай байбаб. «И Хоа зүб хэлэнэ. Тэрээндэ найдахада болохо. Зоригтой эхэнэр. Бү айгты» гэһэн үгэнүүд дуулдаба.

Конг эльгэ хатаба. Духа руугаа унаһан үһэеэ заһаад:

— Нүхэр политрук, шиидхэхэ хэрэгтэй. Манай И Хоа үсэд зантай юм. Таку ошохо харгые һайн мэдэхэ ори ганса хүмнай энэл байна гээшэ —гэбэ.

Тосхоной сэрэгэй комитедэй түрүүлэгшын орлогшо патриот эхэнэр тухай иигэжэ хөөрэбэ: И. Хоа 25 наһатай болохоо ябана. Бүхы түрэл гаралынь революцида хабаадалсана. И Хоа аха, дүү хоёртой юм. Ахань—Сүлөөрэлгын армиин сэрэгшэн—Кхе Сань талада болоһон тулалдаанда баатарлигаар унаа. Дүүнь—хэлхеэ холбоошон. И Хоагай эсэгэ—Сүлөөрэлгын национальна фронтын уездэ комитедэй гэшүүн. Сүлөөрэлгын армиин сэрэгшэд барайтараар дуталдажа байна гэжэ нёдондо дуулаад, И Хоа бусад нютагаархинаараа хамта бии байгаа нөөсөөе фронтдо үгөө һэн.

...Үүр сайгуутай байба. Бамбук хулһанай оёороор шубуудай абяан дуулдажа эхилбэ. Үүлэнэй захын ягаараашье һаа, хүйтэн манан дэгдээд орхиногүй. Рото урагшаа дабшана. Үдхэн ногоон соогуурхи нариихан зүргөөр сэрэгшэд һубарилдана. Уйтахан зүргэ маниие джунгли руу ныхуулан абаашаба. Тээ ябад гээд И Хоамнай тогтожо, оршон тойрон юуншьеб харана.

— Юу хараашалнат?—гээд асуубаб.

— Үбгэмни хутагаар тэмдэг хэһэн юм. Манай ой руу дайсанай сэржо ерээ һаань, ядамаггүйгөөр ара талаһань гараха харгы олоо юм,—гэжэ И Хоа харюусаа һэн.

Үдхэн ойшье гаталагдаа. Харгымнай хада өөдэ гараба. Ехэ эгсэ хада. Арайхан гэжэ дабшанабди. И Хоагай хажууда ошожо, бууень үргөөд ябаха гэбэб. Теэд тэрээнээ үгэбэгүй.—Гэнтэ харгыдамнай дайсанай бии болоо һаань, юугээрээ тулалдахабиб? —гэжэ энеэбхилэн хэлэбэ.

И Хоа ябадалаа улам түргэдүүлбэ. Сэрэгшэд арайхан гэжэ газаршанаа хүсэнэ.

— Иимэ хоёр дабаа дабахабди. Тиигээд лэ Таку сэлеэндэ хүрэхэбди. Бушуул ябагты,—гэжэ И Хоа сэрэгшэдтэ хандана.

Урда зүгтэ гэнтэ автомадай буудаха дуулдаба. Манайхин тулалдаанда орожо болоо ха. Ротынгоо түргэн ябахые захирбаб. Гэгээтэй боложо эхилээ. Картаяа харабаб. Манай урда «720» гэһэн тэмдэгтэй дабаан. Тэрээн дээрэ гаража үзэхэ хэрэгтэй.

Мотоорой хүршэгэнэхэ абяан дуулдаа. Хүнхинөөн улам шангадажа эхилбэ. Манай эзэлхэ дабаае дайсан эзэлхэ һанаатайл хаш.

— Рото, захиралта шагнагты! «720» тэмдэгтэй дабаае эзэлхэ ёһотойбди. Урагшаа!—гэжэ би хашхарбаб. Сэрэгшэдшье хада өөдэ дабхишоо.

Дайсанай тагнуул самолёт дээрэ харагдаба. Булимтарагшад манда добтолхонь гэжэ ойлгоодхибоб. Тагнуулшадые урагшань эльгээгээд, энлээ хэбтэжэ окопо малтахыень сэрэгшэдтээ захирбаб.

—Маниие эндээ хүлеэгээд байгты, байлдаанай дүүрэмсээр маниие ондоо харгыгаар А Ман тосхон абаашахат, —гэжэ би И Хоада хэлэбэб.

Гэнтэ Кхе Сань гэдэг районһоо 720-дохи үндэрые ехэ бууgaар буудаба.

— Дайсан 720-дохи үндэр тээшэ дабшажа ябана. Үндэрэй бооридо ерээд ябана,—гэжэ тагнуулшад мэдээсэбэ.

— Тэдэнтэй американецууд бии гү?

— Бии. Һүүл дараад ябана.

Дурамбайгаар харабаб. Дайсад дүтэ ерэшэнхэй ябана. Хоёр зэргээр жагсанхай. Нэгэниинь—сэхэ бидэн тээшэ, нүгөөдэнь—нэгэ бага зүүгэшэгээр дүтэлжэ ябаба. Алуурщадай хараал табиха, энеэлдэхэнь дуулдана. Хадые үгсэхын урда тээ, хадын хормойгоор буу табина. Даб тээрэ буудангүй, бэлэн болоод байхые би захирбаб.

И Хоашье тулалдахаар бэеэ зэһэнхэй.

...Дайсан улам дүтэлжэл ябана. Нэгэ захиралтаар бултадаа буудажа оробобди. Манай сэрэгшэдэй хэдэн арбаад автомадуул наяршаба. Пулемёдуудшье таршаганана.

Зүүн талаһаамнай булимтарагшад автомадаар буудажа эхилбэ. И Хоагай хажууда буугай һомон тэһэрээд, хара шорой үрхирбэ.

Дайсан добтолгодо ороо. Дабаанай бооридо хашхаралдаан болохонь дуулдана.

— Американецууд гү?— гэжэ И Хоа абяархан шагнаһанайнгаа һүүлээр асууба.

Толгойгоо дохибоб. Дайсанай ехэ буу бүудажа эхилбэ. Һомониинь тээ манда хүрэнгүй тэһэрнэ. Дайсанай бүри дүтэлжэ ерэхэдэнь, гранатаяа шэдэбэбди. И Хоамнай буугаараа буудана. Нэгэ дайсан муухайгаар хашхараад, газар руу тарайхадаа, шэнэхэн автомадаа унагааба.

И Хоа автомадынь абаха гэжэ окопо сооһоо гараад, урагшаа даб гэбэ. Дайсанай буудахада, И Хоа хоргодохо баатай болоо. Дайсан гурбадахяа добтолгодо оробо. Бидэ улам эршэтэйгээр буудонабди. Американецуудай хэдышье захираа һаань, булимтарагшад гэдэргээ сухаряа.

— Добтолон ороё!—гээд захирбаб. Манай сэрэгшэд окопоһоо гаража, урагшаа даб гэбэ... И Хоа түгаарай абаха гэһэн автомадаа абаад, гэдэргээ эрьен:

— Урагшаа! Минии хойноһоо!—гэжэ хашхарба.

И Хоа шэнэхэн автомадаар дайсанаа хяргажа мэдэбэ.

Харатан дайсад барижа ябаһан буунуудаа хаяад, мэгдэн һандаран гэдэргээ гүйлдөө һэн.

Ван ЧАН,
Урда Вьетнамай уран зохёолшо.
(АПН).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Олон түмэнэй хэрэг» гэһэн түрүү бэшэг; «КПСС-эй XXIII съездые угтуулан» гэһэн гаршаг доро баярта мэдээсэлнүүд; «Тарилгын урда тээ агрономуудай хөөрэлдөөн» гэһэн гаршаг доро республикын үрэһэ шалгалгын лабораториие даагша В. Тарасовагай «Үрэһэн—агрономой аттестат» гэһэн корреспонденци; ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: республикын партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаанһаа (КПСС-эй обкомой секретарь К. М. Продайводагай элидхэлһээ, хүнүүдэй хэлэһэн үгэнүүдһээ).

Гурбадахи хуудаһанда: редакциин үдэрэй почтоһоо; хилын саанахи һонинууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: М. Спекторэй «Революционно заншалтай ходо» гэһэн корреспонденци, Улаан-Үдэ хотын 300 жэлэй ойдо зорюулһан бусад материалнууд; соносхолнууд.

Сагай уларил

Харгын голоор харл...

Үнгэрһэн февраль һарын ... баад хоногто республика дотор ... үүлэ багатай аад, хүйтэн ... үдэрнүүд үзэгдөө. Мүн энэ үе ... бага зэргээр саһан ороһон, бо... һолһон байгаа. Арбаад хоно... туршада дунда зэргээр 17-... градус хүйтэн байгаа гэхэ гү, ... энэнь нормоһоо 1—2 граду... үлүү хүйтэн байһан жэшэ... Тиихэдэ республикын хойто ай... гуудта 22—26 градус хүйтэ... лоһон. Үнгэрһэн арбаад хон... эхиндэ дулаан үдэрнүүд үзэгд... байна. Жэшээнь, Хяагта, Түн... дэ 2—3 градус дулаан, бусад... тагуудта 4—7 градус хүйтэн ... дөөд абаа. Сагай уларилай ... нам гэхэдэнь, харгын голоор ... да майлын үбэртэхи, мүн ... оройн саһан хайлажа эхилһэн...

Дулаан үдэрнүүдэй үзэгдэ... шубуу шонхорнууд һэргэжэ, ... гёо дуугаа зэдэлүүлжэ эхи... байгаа. Илангаяа хүхэ буха, ... лабхаануудай дунда ёһотойл ... хюун һайндэр болоһон юм. Ти... жэ байтар хойто зүгһөө хү... уларил ерэжэ, февралиин 2... гэнтэ шанга хүйтэн үзэгдөө. Э... дунда зэргээр 30—32, зарим ... тагуудта 40—42 градус хүр... хүйтэрһэн байна. Мухар-Ши... Тарбагатайда 44, Хори, Рома... када—46, Прибайкалиин Нест... во тосхондо 52 градус хүр... хүйтэршоо.

Мүнөө саһанай зузааниинь ... таржа, хатуу хүр саһан хаа ... нагүй тогтонижоһон. Зэдэ, Х... та, Сэлэнгэ, Бэшүүр, Улаан-Ү... аймагуудай тала дайдаар 14-... сантиметр зузаан саһан үлэн... Эгээл ехэ саһан Баргажан то... шадар үзэгдэнэ. Эндэ 64 са... метр зузаан саһан хэбтэнэ.

Үнгэрһэн үе соо газарай хү... һэн доошоо хүрэжэл байн... Жэшээнь, Кабанскда 118 са... метр хүрэтэр газарай хүрьһэн ... шоо хүрэһэн байна. Мүн То... —244, Тарбагатайда 300 са... метр хүрэтэр зузаан хүреэд ба...

Хэдэн хоногһоо хүйтэн ... нүүд зузаан даамай дулаа... эхилхээр хүлеэгдэнэ. Үб... һүүлшын февраль һара дүү... тээшээ болонтожо, наран хүр... шаража эхилээ.

Ин. КОТОВ...

* * *

Улаан-Үдын авиаметстанц... мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнө... республика доторнай сагай ... рил иимэ байхаар хүлеэгдэнэ...

Үүлэтэй байжа, зарим га... та саһан орохо, зарим нюта... даар һалхи шуурган болохо... руун хойноһоо һулаханаар ... хилжа захалаад, зарим үед... кундын 12—15 метр, зари... зарнуудта 18 метр хүрэтэр ... сэтэй һалхин бууха. Дунда ... гээр 9—14, Улаан-Үдэдэ һү... дөө 19—21, үдэртөө 9—11 ... дус хүйтэн болохо.

Февралиин 25—26-най ... нүүдтэ үүлэтэйшэг байжа, ... рим газарнуудта саһан ор... Хойто, Захааминай аймагу... та һүниндөө 32—37, үд... 19—24, бэшэндэ һүниндөө ... —30, үдэртөө 13—18 гр... хүйтэн байха.

Редактор
Ц. О. ОЧИРО...

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-У... улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23 67, зам. ре... тора—38-42, зам. редактора—35 84, секретариата—27... отделов: сельскохозяйственный—47 59, 35 14, промышленн... —48-89, 33-61, корректорская—35 95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жи... —40-49, идеологический—24 74, советского строительств... быта—34 93, рабселькоров и писем—25 41, 38 30, инфор... ции—34 05 и переводов—24 74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Сов... Министров Бурятской АССР.

Н01398. Зак. № 156.

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур.
1966 оной февралиин 24.